LIRIKA HRVATSKIH SVEUČILIŠTARACA

Marko Verzánin

IZDAO:
SVEUČILIŠNI PODODBOR MATICE HRVATSKE U ZAGREBU
KNJIGA 2.

LIRIKA HRVATSKIH SVEUČILIŠTARACA

UREDIO: MARKO ČOVIĆ

ZAGREB MCMXXXIX

»TIPOGRAFIJA« D. D., ZAGREB.

PJESNICI:

MILJENKO ANDRIJAŠEVIĆ
JORJO CERINIĆ
ZVONIMIR CRNKOVIĆ
BRANKO FUČIĆ
STJEPAN JAKŠEVAC
NADA KESTERČANEK
IVO KLJAJO
VJERA KORSKY
VINKO KOS
DRAGUTIN MALČIĆ
IVICA MEŽNARIĆ
KAMILO MIŠKARAC
FELIX NIEDZIELSKI
ANTE ROCCO
FRANJO RUBINA
IVO SOKAČ
MAGDA ŠKARIČIĆ
DINKO ŠTAMBAK
JOSIP TURSAN
STANKO VITKOVIĆ
MIRA VRKLJAN
MIRKO VUTUC
ISMET ŽUNIĆ

LIRIKA HRVATSKIH SVEUČILIŠTARACA

— Prava je poezija težnja ljudskoga srca za ljepšim svijetom, uzlet duše iz svagdašnjosti k višemu, sretnomu životu. —

Sully Prudhomme.

Naši dani su čudni dani. I naše vrijeme je čudno vrijeme. Nas, djecu današnjice, zapljuskuje obilje paradoksa i savršeno neočekivanih obrata u tolikoj mjeri, da na momente dobivamo dojam, kako se cijeli svijet okreće naopako i naglavce. Čini nam se, da ljudi današnjice ocjenjuju produkte ljudskoga duha, u koliko ih uopće ocjenjuju, po sasvim novoj, nerealnoj, nepravednoj i nedokumentiranoj ljestvici vrednota. Na toj ljestvici sakriveni su proizvodi duha — najviše vrednote — negdje na dnu, dok one druge, sasvim problematične, a svakako nestalne i prolazne vrednote materije blistaju svojim kričavim i nesolidnim šarenilom novoga vremena na vrhuncima te ljestvice.

Naše vrijeme u svojem vrtlogu događaja, bujici nasilja i metežu nesređenih duhova, navješćuje sudar i katastrofu, lomljavu i sumrak jedne epohe, koja mora proći, nestati i iščeznuti, jer nije poznavala dovoljno ljubavi i ljudi, jer njeni suvremenici nisu bili u dovoljnoj mjeri ljudi duha i

srca, nego više, mnogo više dvonošci, koji su vjerovali materiji i koji su se klanjali zlatnom teletu.

Naši dani su barbarski dani u novom, moderniziranom izdanju. I naše stoljeće je barbarsko stoljeće, koje ne će moći opravdati pred Vječnim Sucem svoja bespuća i bezbrojne bolne krikove patničkih duša braće ljudi. Pa ipak, ni to barbarsko stoljeće nije još ubilo u nama vjeru u čovjeka, vjeru u duh i uskrsnuće starih pravica, i mi još prkosimo vlastitoj današnjici, prkosimo istrajno i stojimo nepomično na braniku duha kao suro i vječno stijenje starca Velebita.

Mi smo danas u mnogočem mladost bez prave mladosti i pokojni Trumbić je dobro rekao jednome od pjesnika ove zbirke: »Hrvatski sveučilištarci — to su patnici svjetskoga glasa. I po njima će Zagreb doći do slave.« To će potvrditi i ova knjiga pjesama pretežnim svojim dijelom.

Svijesni smo činjenice, da hrvatski narod, kojemu pripadamo i služimo u svim našim životnim manifestacijama, traži od svoje mladosti u našim danima i drugih stvari nego što je sabrana i probrana knjiga pjesama. Mi vrlo dobro znamo, da je očuvanje hrvatske narodne individualnosti (Perković) i postignuće pune samostalnosti neuporedivo preča stvar od svake vrste čisto umjetničkih pregnuća i proizvoda, koji su, uostalom, u mnogome i zavisni u svojem razvoju od sasvim neumjetničkih nacionalno-političkih prilika i problema onoga naroda iz kojega su potekli.

Baš zato hrvatska sveučilišna mladost žrtvuje glavni i najveći dio svojih snaga na oltar naše velike i zavjetne misli, kako ju je afirmirao Otac domovine. To dokazuju sva naša nastojanja na terenu, u životu i u našim edicijama, na čelu kojih stoji nesumnjivo »Almanah hrvatskih sveučilištaraca«, koji je štampan prošle godine u izdanju Sveučilišnog pododbora Matice Hrvatske.

Ali mi smo spremni pokazati svoj rad i na drugim poljima ljudske djelatnosti, koja nas nipošto ne priječi i ne smeta u radu za ostvarenje vrhovnih ciljeva hrvatskoga naroda, nego je samo jedna karika, lijepa i značajna, u lancu našeg cjelokupnog rada i stvaranja, koje pokušava opravdati naše postojanje.

»Lirika hrvatskih sveučilištaraca« je gotov program i okvir ove knjige, kojoj je najbolji tumač sam naslov, pored imena izdavača, koje već također znači gotov, izgrađen program, ravne putove do cilja i vjeru u misao, da je »prava poezija težnja ljudskoga srca za ljepšim svijetom, uzlet duše iz svagdašnjosti k višemu, sretnomu životu.«

Tri su riječi, tri mjerila, tri uvjeta, koja su omogućivala ulazak u zbirku, ili pak zatvarala vrata pred mnoštvom pjesama i autora, koji nisu mogli ispuniti postavljene uvjete i izdržati kriterij, po kojem je uređivana »Lirika hrvatskih sveučilištaraca«.

U zbirci »Lirika hrvatskih sveučilištaraca« probrane su najbolje pjesme, koje su napisali suvremeni hrvatski sveučilištarci, i to oni hrvatski sveučilištarci, koji po svojim nacionalno-ideološko-političkim koncepcijama mogu apsolutno prihvatiti onaj i onakav pravac, koji je odredio narod kao cjelina svojim životom, svojom prošlošću i svojom sadašnjošću.

Nije potrebno spominjati, koje je mjerilo dominiralo pri izboru pjesama za ovu zbirku, kad je i onako bilo dosta, da pjesma ne podnese bilo koje mjerilo, pa da ispadne iz zbirke isto tako, kao što su ispale i one pjesme, koje nisu odgovarale baš ni jednom uvjetu. A bilo je i takvih između cijele tisuće pjesama, koliko smo ih primili.

Bilo je lirskih pjesama, koje nisu bile hrvatske i koje ništa ne gube na svojoj umjetničkoj vrijednosti zato, što

nisu ušle u ovu zbirku, ali u zbirku kao takvu nisu mogle ući. Bilo je opet hrvatskih autora, koji su poslali svoje radove, ali to nisu bile pjesme, a pogotovo ne lirske pjesme. Njihovi autori ništa ne gube kao narodni radnici zato, što nisu ušli u zbirku, ali njihove pjesme nisu mogle nikako ući, jer bi onda zbirka izgubila na vrijednosti.

Svaka zbirka ima svoje posebno mjerilo, po kojem se vrši izbor pjesnika i pjesama, pa i ova zbirka nije mimoišla to pravilo, koje smo maločas razmotrili u najglavnijim potezima. Osim tih glavnih mjerila i općih, postavljena je izvjesna granica, daleko blaža nego što su takve granice u antologijama izgrađenih i gotovih pjesnika, ispod koje se nije mogla spustiti ni jedna pjesma bez obzira na to, da li će njen autor ući s pet ili šest pjesama, ili će sasvim izostati.

Potrebno je naglasiti, da nismo ocjenjivali vrijednost pojedinih pjesnika po broju, premda veći broj omogućuje lakšu i cjelovitiju sliku pjesnikove ličnosti, a raspored autora je i onako određen abecednim slijedom, što nije potrebno na ovom mjestu posebno tumačiti i opravdavati. Može netko s dvije pjesme, kojima nema što prigovoriti, biti daleko bolji od onih, koji su zastupani s deset pjesama, ali im se može mjestimično i prigovoriti po neka sitnica.

Nikako ne mislimo, da će svi pjesnici, koji su ušli u ovu zbirku, razviti svoj talenat i postati veliki pjesnici, pa i pjesnici, koji će ući u hrvatsku književnost. Isto tako ne može značiti za kasnije eventualno stvaranje u zrelim godinama, da isključujemo mogućnost uspona svima onima, koji su sada ispali iz zbirke.

Mnogo toga se još može promijeniti. Oni, koji danas najviše obećavaju, mogu zastati na pola puta, izgubiti se i sasvim podbaciti. Isto tako nije isključena mogućnost, da

kakav snažan talenat izbije na površinu tek mnogo kasnije sasvim pročišćen i izgrađen. Ova knjiga je izbor današnjeg sveučilišnog pjesništva onakvog, kakvo je dano sada, u godinama pune mladosti, lutanja, traženja i razvoja, i kroz tu prizmu treba i gledati na nju, ako se želi biti i ostati pravedan i stvaran.

Osim toga svakom hrvatskom sveučilištarcu bila je dana mogućnost, da sam probere izvjesnu količinu svojih pjesama (trideset, a neki su poslali i do sto pjesama!) svakako najboljih, da se ne bi što vrijedno i nehotice ispustilo. Tako smo imali zbilja samo najbolje stvari, najbolje po mišljenju samih pjesnika, a od tisuću pjesama (trideset i devet pjesnika, ako je dopušteno nazvati pjesnikom svakoga čovjeka, koji piše i stihove, koji nisu stihovi!) mi smo probrali nešto preko sto ponajboljih pjesama suvremene hrvatske sveučilišne mladosti.

Preko dvadeset mladih ljudi iz jedne generacije, (najstariji je rođen 1911., a najmladji 1920.!) u glavnom ratna godišta, koliko ih je zastupano u ovoj zbirci, može dati prilično zaokruženu sliku pjesničkog stvaranja i pjesničkih pokušaja na Hrvatskom sveučilištu. Nisu zastupani u ovoj zbirci neki mladi pjesnici, koji po svemu dolaze u redove naše generacije, jer su se već oprostili sa sveučilištem. Oni bi svojim prilozima podigli vrijednost zbirke (Korner, Kokić, Kuhar, Jakšić i Majtin), ali oni više nisu sveučilištarci u pravom smislu riječi, a i neka se granica ipak mora postaviti, koja opet ne smije biti uvjetovana isključivo godinama života, jer bi onda u okvir ove zbirke mogli doći neki gotovi i priznati pjesnici (Kozarčanin, Nizeteo).

Možda će se činiti pomalo čudno i teško razumljivo što »Lirika hrvatskih sveučilištaraca«, koja predstavlja suvremenu hrvatsku nacionalnu i nacionalističku mladost, gotovo

i nema pjesama s dubljim nacionalnim motivima. To nas ne treba smetati i uzrujavati preko mjere, jer i ta pojava ima svojih dubljih razloga, od kojih su neki, sporedniji u samim pjesnicima, a drugi, važniji u našoj nesvakidašnjoj današnjici izvan dohvata naših mogućnosti. Ima pjesama s dubokim nacionalnim motivima, i te kako dubokim, ali se takve pjesme kod nas bez naše krivnje ne mogu objavljivati.

Nedostatak iskrene, prave i suvremene hrvatske poezije s dubljim nacionalnim motivima osjeća se kod nas već godinama i svaka uspjela pjesma te vrste znači čitav mali događaj. Ova zbirka ima malo takvih pjesama. Druge, ranije zbirke imaju ih još manje, a to ipak znači kakav takav napredak i na tom polju. Čini se, da baš najmlađi, oni koji su zastupani u ovoj knjizi, nisu još riješili u sebi pitanje nacionalne poezije. Neki se još uvijek boje, da nacionalna pjesma ne može biti umjetnički na dostojnoj visini samo zato, što misle, da nacionalna pjesma mora i danas biti isključivo harambašićevska i preradovićevska. I kad oni shvate, da to nije i ne mora biti tako, da se nacionalna pjesma može pisati na sasvim drugi i suvremeni način, pa da ipak bude i pjesma, i originalna i vrijedna, onda će sigurno proći i ta kriza dublje nacionalne poezije.

Uostalom, možda su više nacionalne nego socijalne poneke pjesme iz ove zbirke, kod kojih je baš ta nacionalna nota dana vrlo diskretno i nenametljivo, a ipak snažno i uvjerljivo. A to nije slučaj samo u ovoj zbirci.

Možda će nekoga smetati nedostatak gotovo svake vedrine i mladenačke, pustopašne obijesti, nedostatak gotovo svakog optimizma, a mjestimično i vjere u sebe? I može biti čudno, da mladost jednoga naroda u najljepšim godinama, u proljeće života nema gotovo ništa drugo da kaže osim,

da se potuži, da zaplače, da se rezignirano prepusti nemoćnoj pasivnosti, ili da prokune!

Sve to može biti čudno, neobično i teško, ali ne smije biti sasvim nerazumljivo. Ima, doduše, u svima nama suviše boli i suza, a premalo vedrine i optimizma, ali ni to nije posve bez razloga. Većina ovih ljudi, koji su dali na ove stranice komadiće vlastite duše i vlastitog srca, ima sasvim realnu podlogu za tužbe i za suze, a možda i za rezignaciju. Većina ovih ljudi je osjetila svu težinu značajnih Trumbićevih riječi, koje donosimo ponovo: »Hrvatski sveučilištarci — to su patnici svjetskoga glasa. I po njima će Zagreb doći do slave.«

Istina, ni starije generacije nije mimoišla ta patnička škola, koja je možda katkada bila i teža. Ali onda nije bilo toliko nemira i lutanja u svijetu, onda nije bilo toliko upitnika u zraku. A danas? Naša mladost živi u vihoru raznolikih strujanja i opasnosti, i samo hrvatska sveučilišna mladost može izdržati sve to, a da ne poklekne, nego da samo proplače nešto suza. Mi smo mladost, u koju sipaju nemire sa svih strana. Nama su dali prava na mnoge lijepe i vrijedne stvari. Prava su nam dali, ali nam nisu dali mogućnosti, da realiziramo naša prava. S pravom propadaju države i carstva, jer imaju pravo, ali nemaju mogućnosti, da zaštite i ostvare to svoje pravo. A mi ipak ne padamo, nego prkosimo vremenu i sili.

Ima nešto i u suzama naših pjesnika, koje nisu namještene i knjiške, nešto što govori o otpornosti, buni. Ima na kraju vedrine i vjere u budućnost, sakrivene i diskretne, ali stvarne i nepatvorene. A to je važno, jer to dokazuje, da mi ipak još nismo izgubili vjeru — u sebe.

»Lirika hrvatskih sveučilištaraca« je prvi pokušaj ove vrste u Hrvatskoj. Ona je odjek našeg zbivanja, teškog, ne-

mirnog i krvavog. Ona je vjerna slika naših dana i ona nosi na svojim stranama dio života hrvatske sveučilišne mladosti, koja vjeruje u Oca domovine. Ona najbolje pokazuje, da u nas nema više štafetnih trkača tuđih, stranih i neprijateljskih ideoloških poduzeća, nego da smo mi svoji, radnici na svojoj narodnoj njivi, radnici, koji su se povukli u sebe, da obrade sebe, svoje vlastite ličnosti, a tek onda druge, jer samo oni mogu davati, koji imaju — srca i duha.

Naši najmladi pjesnici govore. Na nama je, da ih razumijemo, osjetimo, primimo i zavolimo, ako oni to zaslužuju. Na to pitanje će najbolje odgovoriti ove pjesme...

ZAGREB, o Uskrsu 1939.

MARKO ČOVIĆ

MIRKO VUTUC:

UMORNI KORACI

Vratit ću se Gospodu sa skromnom željom u duši,
da budem Njegova jeka.
On me davno čeka,
kada ću mu izdaleka
doći.

Vratit ću se Gospodu,
jer je dobar svima,
makar nije nikom rekao,
da ga voli.

Ne ću se lupati u prsa i hvaliti priznanjem grijeha,
nego ću nečujno u kutu za vratima stati,
a On je dobar,
pa će me i takova zvati.

Pitat će me: Tko si, čiji si brat
i što želiš ti?

Tiho ću pristupiti bliže i reći:
Gospode, tražim smirenje mladosti,
sreću i slobodu Nacije.

Gospode, ja sam Hrvat!

MILJENKO ANDRIJAŠEVIĆ:

MOJ KUM MI PIŠE

Jučer sam dobio pismo iz sela od moga kuma
Napisano na listu staroga kalendara.
(Naše su kuće, znate, pokraj istoga druma
Dijeli nas samo niska, pletena ograda stara.)

»Faljen ti Isus, kume! Nakanijo se i ja,
Da ti u pismu pišem što kod nas novoga ima.
Ovo ti pišemo skupa ja i komšija Míja,
Što tude kraj mene sidi. Kod nas je velika zima.

Al, fala svetom Anti, grates smo dovezli davno,
Dali nam samu pritku, slabo smo zimus prošli.
Tužili smo se gospodi, al njima sve je ravno,
Pokazali nam vrata, pa o'šli k'o i došli.

Stojan je dobio dobro, al on je, znadeš, za nji',
Al' zato cilo selo više ne divani s njime;
Strašno je dizo surlu, al' sad je post'o manji,
A mi ćemo i tako progurat' do kraja zime.

Ada je Carev umro, onaj bez jednoga prsta.
Sa mnom je klade razbijo nekol'ko dana prije.
Onda su ga najednoč počela bolit krsta,
Prilego čojek malo i eto, bio pa nije.

Míja je ženijo Fránju sa Macom iz sokaka,
Tvoji su kumovali, mogu, lako je njima.
Fránja je izabro dobro, radišna je i jaka
Šta ćeš, mala družina, a zemlje podosta ima.

Piši nam šta je od onog, 'oće li skoro biti?
Pa makar i najgorje, ti samo piši — neka.
Znadeš kak'i smo ljudi, ne trebaš od nas kriti,
Pa štogod bilo, da bilo, kod nas se jedva čeka.

Tvoji su isto zdravi i pisat će ti skoro
Smok su zaklali krasni, može im biti dika
Slanina od pet prsta, pa im se suši sporo.
Míja te pozdravlja lipo, a i ja

Tvoj kum Mika.

BOL U SVITANJE

Prvi pjevaju pijetli.
U mojoj sobi još svijetli
Žuta, drhtava luč.
Ja nisam jošte ni tren'o,
U moje srce sneno
Tiho se zalila žuč.

Na zidu visi raspelo
Drveno, malo i bijelo.
U srcu drhtavi mol.
S Kristova lica gleda
U mene, mrtvački blijeda,
Vječna tuga i bol.

Svijeća pucketa i plače
Sve dublje i sve jače
Dršće žućkasti plam,
A od raspela sve bliže
Tihi se šapat diže:
»Čovječe, ne patiš sam!«

JORJO CERINIĆ:

KUM IVON

Cili njegov vik bila mu je
motika i maškin u ruci.
Od svelca bi zaigro koju briškulu,
o krnevolu zatanco koju vilotu;
a od prvega dona do nedije
po tvrdoj zemji kopoj i maškinon tuci i tuci...
Sunce ga je peklo, dož ga je moči.
Sa pol kila kruha i glavicon luka
puno je puti paso don,
a u večer bi doni ženi trudnu žurnotu,
da kupi mesa za nediju
i ploti dug šijor Jakotu.
Jedon don ga je zabolilo,
a on je kopo, jer vajo dobit,
po kad mu je likor reka za njegovu bolest
niku tomašnu rič,
koju je nauči iz libra,
on je somo zno kako ga teško puntoje kad kašje
i puno boli glova,
jer ga drži fibra.
Izi je sve pirule, popi svu likariju.
Likor je reka da vajo puno kriposti,
a kupit ni bilo s kin...

Prbreknulo je iz kampanela —
kum Ivon je priminu...
Sve ča je jemo:
kus zemje, motiku i maškin
ostavi je ženi i sinu.

A po selu govoridu,
da mu je teško bilo umrit,
da bi uzdahnu i reka:
»Bože moj, zoč umrit,
kad bi moga još kopat
i maškinat«.

UGOTICA

Sinko!
Bog nan šaje uvik po koje iskušenje.
Na našu nevoju baš sad u jematvu
krepala je naša desno ruka,
ugotica na prošćenje.
Zaludu je doša barba Luka
i vidi, da njoj ni u grlu črv,
zaludu njoj je pusti krv...
Ona se otegla,
a znoš,
bila bi brzo izlegla.
U Dolac smo je zakopali.
Teško nan je došlo,
još se nismo umirili,
(i danas smo od žalosti cili don plakoli).
Zabili smo se u kuću,
ni na ponistru nismo provirili.
Eto, sada znoš i tu nevoju:
krepala nan je jedino beštijica,
naša desno ruka u kući,
na prošćenje ugotica.

I JO ĆU POĆA...

Stojin na vrh škrape i gledon:
Zibju se borke u vali;
s jugon je doša i galeb —
pogledo je dubine,
pok je odleti.
I jo ću isto od ovud poć,
jer je ona daleko,
nje ni,
ona ne će doć...
— — — — — — — —
Pozdrav mi je puno, galebe,
i reci njoj sve ča si razgovoro
s menon.
A kad pojdeš ća od nje,
nemoj se ovamo vrotit već!
Svrni u druge vale.
Boje je da ne znon
ča će ti ona reć.

DOLAZAK JESENI

Sivo jesensko jutro mirisom punim kiše
rasteglo svoje olovno lice,
a suha zemlja vlaži usnice vodom —
pije —
siše, siše i siše...
Razgalila široka njedra.
Za strastvenim zagrljajem jeseni
hlepi i uzdiše.
Ona voli jesen maglovitu,
sivu,
blatnu,
punu žabaca,
bara
i punu kiše.
Voli i šapuće svom ljubavniku:
»dosta mi je bilo sunca!
Pohlepnik, pojeo mi grudi
i osušio ruke.
Ja hoću tebe vječito sivog,
ja hoću kiše — kiše:
hoću potop«.

— — — — — — — — — — —

A jesen, pristojan ljubavnik,
silazi polako
i vlažnom rukom
miluje joj grudi.

NA ŠKRAPU POD ALOJIMA

Izađi večeras iz besciljnog lutanja gradskog
i dočekaj sa mnom,
na škrapi uz obale morske,
jesenske noći slap mraka.
Molit ćemo skupa molitvu Bogu
za sreću, smirenje oblaka.
Dođi, da osjetiš bilo u škrapi
mojega srca,
molitvu za sreću mojega otoka,
tužnu sudbinu napuštene lađe sa žala
i čežnju broda spuštenih jedara.
Dođi,
ne kasni,
zove me zuj zrikavaca sitnih.
Nad uvalom već klepeću krila noćne ptice.
Dođi,
na škrapu pod alojima...

ZVONIMIR CRNKOVIĆ:

MLJEKARICE

Svakoga jutra prije no zazvoni Zdravo Marija,
Dižu se neispavane i umorne.
Začuje se mukanje krava, blejanje ovaca
I lupa dižva i lonaca.
A misli sumorne
Odvijaju se ko tanki oblačak magle
Što plovi šumom daleko:
Hoće li sretno prodati mlijeko
I koliko će zaslužit novaca?

Naskoro svaka na leđa uprti torbu,
U ruke po dva kablića
I krenu u grad u nadi.
. . . Daljinom zabruji pjesma,
Pratilica vjerna kroz patnju i borbu.
Usput ih, gdjegdje, dremljiva ptica pozdravlja,
Rosom posute glave podižu cvjetovi.
Istok crven ko krv zoru najavlja,
Sitni se bude svjetovi.

I dok sunčani zlatni prameni zemlju polijevaju
I vreva novoga dana zauzme obični tok,
Dolaze, s licem što pokazuje radost il' bol,
Iz grada —
Mljekarice.

BRANKO FUČIĆ:

BIJELO BOGATSTVO

1.

Oblaci su ispunili prozor sav.
I moja je soba zasjala najednom, svijetla i radosna:
u nju navire čista bjelina njihova,
s livada odjek seljačkih pjesama
i miris pokošene trave.
U maloj vazi, kristalnoj, slike se neba plave,
pa joj više ne treba ni cvijeća poljskog, ni ukrasa drugog.
Na staklu su uzdrhtalom procvala oblaka dva
i tako mi se milo smiju njihove djetinje glave . . .

2.

Pitam se, blažen, što ću sam s bijelim bogatstvom tim
na kome mi može zavidjeti svaki car,
i maharadža indijski s blagom svojim rizničkim?
Najveća je sreća ona, koju se ne uživa sam.
I zato bih htio,
zato bih tako volio dijeliti bogatstvo to bilo s kim,
ma bilo s carem kakvim, bilo s prosjakom najsiromašnijim,
s prosjakom, mojim bratom najbližim.
Ne mogu poći na raspuća
i nekome ga darovati,
jer bogatstvo se ovo ne daje.
Ne mogu poći ni na trgove,
jer bogatstvo se moje ne prodaje.
Pitam se (sav smeten od tolike sreće):
što ću s njim?

3.

Ah, najbolje da zaklopim oči
i čekam, da oblak rub u srebrnu rijeku umoči
i pomiluje mi zjene
usrećene.
Pa šuteći zaplovi u modre visine
i širinom se svoda
raspline...

ZAPIS

Ne ću Ti nikad
izustiti molitvu posvećene riječi.
I pred prijestolje Tvoje neka ne dopre nikada
miris moga tamjana.
Proklet ću srce, bude li se glasilo
glasom ljudskim kojim Te se mrzi;
i ako Ti sapetim duhom dođem kada
u tvrdom, tuđem slovu požutjela molitvenika.

Daj mi,
o Bože, moga srca,
da budem plamen kandila
pred Tvojim oltarom.
Pred oltarom kandilo tinja,
kandilo svijetli i gori,
a da nikad ne izgori.

ALLEGRETTO

I.

Kroz suton ljetnji lahor
s dalekih modrih gora
smrekama vršike ljulja
i lepezom šutljivih bora
nježno mi čelo miluje.

A mali bijeli oblaci
prikrili su se s visina
i odveli dušu mi nekuda,
daleko od ovih uvala
i malih zelenih dolina.

II.

Kada u igri nestašnog
allegretta, lahor napušta
večernje gajeve i žale,
i u travi prodirnim prstima
srebrna tkiva dotiče,
a zrikavac u snu od sreće,

zazriče, tiho zazriče,
o, duša mi tako lagana,
tako slobodna biva...
— Kao srce malog zrikavca,
što sretan o podnevu sniva.

STJEPAN JAKŠEVAC:

VIDICI PRED MRAK

Smjele misli sanjaju o svemoći
U svijetloj slici žuđenoga mira,
A stope se vuku po tlu nemoći
I titraj trule strune srca dira.

Pogled na večernji prozor,
Umorni žalni akord,
Budi usnulu tugu —
I nema dragog smirenja
U vječno sivom krugu.

Hitro prolaze godine,
Mrtve sjene prošlosti,
Poredane u nizu —
I što je bilo daleko,
Sada je tako blizu.

Leprše misli nemirne.
U kletkama ptice
Modre letove žude —
Zar nikad ne ćemo stići
Tamo, kud želje blude?

Pitanje u mrak bačeno,
Plaha zlokobna jeka,
Odaje spremne čete —

I tmurni oblaci u noć
Poplavom krvi prijete.

Pogled na večernji prozor,
Umorni žalni akord,
Ljulja sutonju tugu — —
Čuj, trudne noge tapaju
U zatvorenom krugu —
— — — — — — — —

PJESMA BESKUĆNIKA

Ko sunce nebom — ja drumom žalostan idem,
Na trudnim konacima ostavljam dane života
I znam, za jedne blage, za jedne proljetne noći,
Smirenje svoje ću naći kraj seoskoga plota.

Ja nisam sam, ima nas mnogo, legije cijele,
Vojska na bojištu života brutalno potučena.
Nekad su i naše oči krotke i vesele bile,
A sada — grubim nemirom drhti opora zjena.

Kako da smiren budem i bez gorčine bolne,
Kako da i najmanju radost nađem na svijetu,
Kada me gladnog i umornog ispred pragova gone,
A ljudi kućice tople — grade i svome psetu?

Ej, da barem ljeto nije tako brzo prošlo!
(Blažene one tople noći, kad se pod nebom spava!).
U poljima pustoš, podrumi i hambari zatvoreni,
Jesenje sunce varavo, škrto nas obasjava.

Svaki dan zaplaču zvona. Ja kape ne skidam.
O, bezimena majko, jesi li me učila moliti?
Za mene ništa nema, za skitnicu sumnjivog
I ne znam može li se išta na svijetu ovom voliti.

Ko sunce nebom — ja drumom žalostan idem
Na trudnim konacima ostavljam dane života
I znam, za jedne blage, za jedne proljetne noći
Smrt će me dobra sresti kraj seoskoga plota.

MEMENTO

Mrtvom ocu

**I onda, kada zanos časa (pjesmom rođen)
U tvome mračnom srcu svijetlo užge
I onda, kad u žaru gledaš svijet i misliš:
Sreća je prošla kraj tebe i mahnula ti rukom —
Žut list zašumi i čela ti se takne.
I zalud sunce brižno pomiluje zjene,
Zalud plava gora zasja milije i draže.
Ti šum tajni slušaš i osjećaš do bola:
Slab si i sitan ko list ovaj žuti, ko zgažena travka
I sve su tvoje sile ništa — prema veličanstvu svijeta.
Zemlja koju si orao, staza kojom si išao, daleka planina,
Sve je to prije tebe bilo i ostat će za tobom,
Jer ti si ubogi prolaznik (vrijeme ti stope briše)
Tek djela, poput sjene krhke, svjedoče da si bio.
— — — — — — — — — — — — — — —
I onda, kad zanesen prošapćeš najljepše riječi
Netko te svemoćan dirne — i rastuži do bola.**

KOBNA JESEN

Ne pjevaju više ptice u gaju, za kućom starinskom,
Niti veselo šumi dugo lišće kukuruzovo.
Jesenja samrtna kola prošla su tratinom žutom,
Umrle su ptice i zalud za njima tuži
Tvoje zgaženo srce. — U dane plačne i nujne,
Kad nikog nema da te pohodi u samoći, snivaš
I žudiš blagu ruku, koja bi te podragala
I topla djevojačka njedra u koja bi prolio
Neisplakane tajne suze, nikomu izrečene.
Al nitko ne dolazi i ti uzalud prisluškuješ.
Poznati mili koraci više ne odzvanjaju
I nikad se ne će vratiti, uzalud gledaš na put
(Vani se mrači i čuješ kako u voćnjaku muklo
Padaju plodovi zreli i ćuk se zloguko glasi).
Ne, nitko ne će doći, da mu se gorko izjadaš i da mu
Pokloniš mrtvi cvijet ubran na obalama žalosti
U tvome tamnom vrtu. Ostaješ sam u ovoj najcrnjoj noći,
Kad zgaženo je srce i svjetiljka u njem tihano se gasi.

RASPJEVANO LJETO KORI ME NA ŠETNJI

Tu si se rodio, sjećam se, na grudima te zemlja odnjihala,
Mladost je tvoja pjevala o suncu, koje si volio,
A sad su usne zašutjele, ko slijepac poljem prolaziš
I ne vidiš, kako je sve isto ko u dragom djetinjstvu:
Sunce putuje plavim stazama i spava u planini,
Žita šumore, mirišu sijena i kukuruzi mašu radosno.
Sve tebe voli, a ti tmuran prolaziš, a ti ludo tuguješ
(Tihi su tvoji koraci, stope vonjaju hodom žalosti)
I svakog dana lik tvoj biva sve pognutiji, sve turobniji,
I svakog dana polja uzalud mole i dozivaju:
Napusti lađu što tone i vrati se k nama!

Slušam ljeto, i knjigu bacam bolesnom kretnjom u žito.

BLAGOSLOV SUNCA

Suze bijednika, molitve nijeme
Ganuše nebo (cvatući lan).
Vjetri plodno posijaše sjeme —
Ozeblim nogama topal dan.

Lakih oblaka zastori bijeli
Otkriše sunca gorući dlan.
Uz prašan put su bosjaci sjeli —
Na ognjenu dlanu nađoše stan.

TUGA TIJELA

Oprostite mi, gospođo, što ja, seoski sin
U tople i nemirne sumrake mislim na Vas
I zanesen tišinom otkrivam drage intime.
Oprostite što pred noć, kad čežnje narastu do vrha
U ludom htijenju šapućem Vaše ime.
Tako je teško, gospođo, biti sam u sutone,
Kad postelja bijela doziva pijanim glasom.
Tad nježno, u mislima, tijelo razotkrivam
(Mekano šuštanje haljine glazba napetu uhu)
I tepam slatke riječi i vječnost k sebi dozivam.
U sobici zasja blaga bjelina (procvatu bijeli cvjetovi)
Dok u kolijevci vizije raskošne časove snivam.
A u jutro — kad noć u strahu pokupi sjene blijede
I pobjegne pred zorom u guste i duboke šume —
Skrušeno tijelo pred suncem kleči u prahu
I žalost očišćenja uđe u jutarnju sobu i u me.
Pa kad Vaši prsti čeznutljivo pređu preko pianina
I jutro u sobi s balkonom upije tragove noći,
Molim Vas, gospođo, oprostite grijeh seoskoga sina,
On, snužden, gleda kroz prozor u tihoj i tužnoj samoći.

LELUJAVI SUTON

I.

Sipki sumrak sitno sipi,
Srce mlado žudnjom kipi.
Ljupkim šumom nujnih žica
Pod prozorom prhne ptica.

Ptica pjeva —
Sam si
Sam si
Blijeda lica —

Za gorom gori rumen zrak
I sneno sunce sniva.
Ko kaplje kiše kaplje mrak
I sjetu — sjenom skriva.

II.

U sobi sjene tkaju sumoran sag
Na njemu će ostat moj samotan trag.
Gdje su sad Tvoje oči i pogled blag?
Tiho je
tuga
dirnula
spomen mi drag.

LEPET MRAČNE PTICE

Ona ne poznaje raskoši ni svijetlih vidika,
Vjerna je pratilica sirotinjstva i bijede.
Ne priznaje termina, ni zakona, ni spona,
Starija je od faraonâ i kose su joj sasvim sijede.

Voli prazne hambare (crne, mračne stanice)
U njima noću šaplje šupljim šumorom.
Srce truje jezom, mozak umorom,
Tupo se smješka na carine i granice.

Kobno je zbivanje, kad pohodi kuću
I tamnim krilom takne djecu blijedu.
Ne osjeća suze ni molbu goruću,
Hladnom sjenom kruto pokazuje gredu.

A ljudi vape. Ljudi plaču i kunu,
Gospodine, Gospodine, kaži tko je kriv,
Da život naš je tako gorko, bolno siv?
Naša je duša ojađena i rađa tihu bunu.

Šutnja. A oni dalje zemlju ruju i mrki šute,
Dok modra vizija vjere obavija ih sneno.
Ljudi ropski šute, pa kao da slute:
Srce mračne ptice bit će probodeno! —

ISPOVIJEST

Dugo smo lutali po bespućima,
Putovali u zemlje daleke, tuđe,
Tražili ideje, uzore i shvaćanja,
Mi, građani — slijepo oruđe.
I sve nam je bilo bliže i milije
Od onoga što se zvalo naše.
Ko lutke smo oblačili haljine nove,
Haljine Pariza, Berlina i Londona,
Učili tuđe jezike, pili iz tuđe čaše,
Gledali kuda tuđi brodovi plove,
A — zaboravili jezik naših njiva,
Jezik žuljeva što mirisom kruha odiše.
Naši su brodovi trunuli u tihim lukama
I sve što je naše, magla je prekrila siva.
Stidjeli se sebe, svoga imena,
Čeznuli za carstvom tuđih sjena.
Onda se konačno nad svijetlim brazdama
Dignula ogromna ruka jedna
I taknula se našeg čela umornoga,
Skinula veo s naših očiju,
Progledali smo
I ugledali sebe — sebe samoga.
Gle, kako su krasne naše poljane
I pjesma naša, jezik i tonovi,
Kako su planine naše plave,
Kako su zvučni naši zvonovi,
Kako su svijetli žuljevi naši — ko sunca!

I kriknuli smo krikom spoznaje:
O, dosta je bilo lutanja tuđim stazama!
Mi nismo više tuđe oruđe,
Mi se vraćamo oranicama
I znamo svoj put, jer sunce Djedova
Visoko stoji pred nama!

NADA KESTERČANEK:

DOBRODOŠLICA RANOJ JESENI

Jesen stiže jučer.
Pogrbljena, podštapila se na golu granu,
Pa kašljuca i plače.
A ja je negostoljubivo pozdravljam:
»O, zašto već dolaziš, stara jeseni,
Kad u mom srcu još ljetni zrikavci zriču?«

Donijela je sobom maglenu tugu,
Metalni zvuk zvona i bolesnu čežnju,
Oko nje je svuda tmurno i vlažno.
Ja je zdvojno pitam:
»Zašto mi zamućuješ pogled i sjećanje
Na bistre daljine i zlatno sunce?«

Njoj u čast je nebo nisko i sivo,
Iz njega cijeli dan monotona kiša plače,
I lišće umire od žalosti za suncem.
A ja uzalud pitam:
»O, zašto već dolaziš, hladna jeseni,
Kad u mojim udovima još zrelo ljeto pleše?«

Jesen stiže jučer.
Pogrbljena, podštapila se na golu granu,
Pa kašljuca i plače.
A ja je mrko pozdravljam:
»O, zašto već dolaziš, tužna jeseni,
Kad u mom srcu još žuti suncokreti zriju?«

OCI I DJECA

Mom tateku

Zar ti ne osjećaš, dragi moj oče,
U mojim pogreškama dio sebe,
I nastavak svojih djetinjih mana
U pomlađenom, novom izdanju?

Zar ti ne shvaćaš, dragi moj oče,
Da se ja osvećujem za ono
Što tebi život nije pružio,
Pa živim za tebe i za sebe?

Zar ti ne vidiš, dragi moj oče,
U mojim pogreškama dio sebe,
I nastavak svojih djetinjih mana
U pomlađenom, novom izdanju?

AKORDI ČEKANJA

Stojim kraj prozora i čekam.
Minute prolaze,
A tebe još nema.

Grudi mi raspinje čežnja i strah,
Oči se pune suzama,
Slutnje kljuju mozak.

Kiša umorno udara po staklu,
I pjeva tužne arije.
Moja čežnja postaje bolna.

Mrak plazi na predmete i mene.
Satovi zvone.
I guši me osamljenost.

IVO KLJAJO:

NAŠA PJESMA

Zove nas zov zvijeri sa planina,
jeka brda što sklada elegije krša.
Ljekovite trave privlače rojeve pčela,
prati nas stara nevolja — suša.

Naša pjesma provlači se kradom
kroz te naše klance i ograde.
Tijela su nam izmorena, trudna,
ta jedino znamo za te gorke jade.

Tužne su te pjesme što ih duša sriče,
kad su misli samo kruto prodiranje,
što nas tapka bolno po kutima srca,
da nam tako dalje produži življenje.

Sunce nam ne da gledati u se,
nemoćni smo pred tom veličinom,
danima nosimo stradanja i patnje
pred tom tamnom, iscrpljenom sjenom.

Zove nas zov zvijeri sa planina,
jeka brda što sklada elegije krša.
Ljekovite trave privlače rojeve pčela,
prati nas stara nevolja — suša.

JUTARNJA PROCESIJA NA NJIVAMA

Nedjeljno jutro toči iz svog kandila blagoslov proljeća,
kroz koje odzvanja zov zemlje i rađanje u srcima,
što ranom zorom izlaze da pograbe rosom nakvašenu
zemlju,
da prignu glavu na molitvu i dotaknu je se svojim licima.

Uske ih staze vode do njihova malena carstva
i čudan nemir zna, da sja u tim tihim dušama,
koje danas, sa maslinovim granama u rukama,
traže milost od Vječnosti pred gradom, dugim kišama i
sušama.

Svaka grana trešnje što je ocvala bijelim beharom
sprema svoj cvijet da donese crveni plod.
Dva su je oka pogledom i vlažne usne dotakle,
dok su grančicu vezale, da donese obilan rod.

Svetački mir ponio je tijela na sve zasijane njive,
i jedni druge su vodili do svog malenog dobra;
jedna srca, jednu nadu nose po istim stazama;
stvorenja ta jutros u svetačkoj ophodnji postaju blaženo
hrabra.

Jutarnja procesija na njivama sa maslinovim granama
pronijela je ljubav u saznanju svoje žuljave ruke
i tihe šapate molitava, da ne uznemire buđenje zemlje,
da ona, koja im sve daje, oslobodi ih gladi, te najteže
muke.

DJECA HRANE GALEBOVE

Kao i lani, oni su opet došli,
bijeli, vedri galebovi,
da svojim letom pod kamenim mostom
svrate poglede mnogih prolaznika
i čekaju dobre ruke, da im bace
komadiće kruha, ostatke od praznika.

Divimo se bijelim galebovima i slušamo njihov krik.

Na mostu stoje djeca, na povratku iz škole,
s torbama na ramenima i šutke motre
ove bijele ptice, koje tako vole.

Zatim će ostatke svog crnog kruha,
što im ga je majka u torbama spremila
za čitavi dan, tvrda i suha,
kad ih je jutros u školu otpremila,
bacati bijelim pticama, dragim prijateljima,
da ih prate u letu svojim pogledima.

Kod kuće će svako dijete čekati jedna žena,
tužna i nevesela;
šta će večeras pojesti ta sreća njena?

Djeca, sreća tužnih žena,
bijele su galebove nahranila.

VJERA KORSKY:

KLONULOST

Ko sunčana jedra razapeli smo krila
i visoko smo kružili u kraljevskom letu.
Sunce je pjevalo, procvalo granje —
a sada?... Plod je uništen još u cvijetu.

Zašto ste dali sićušnim dušama krila
i težnju da zaplove u obzorja vedra?
Zašto, kad sve je tek nemoćni san pigmeja? —
Sad znamo: u malene barke krhka su jedra.

Al bilo je lijepo, baš zato što draži na suze,
možda i sad žar još negdje tajno gori,
jedan srebrn jecaj, ko refrain plave himne,
što danas još samo u sjećanju ori.

I prignuvši glave, a pod krinkom smijeha,
brojali smo dane, što tako brzo jezde,
i jezom, koja neprekidno raste, slušali odjek naše himne,
u proljetne što noći vraćaju nam zvijezde.

Jer gdjekad se samo nalaze srodne duše,
dva broda što se mimoiđu u mraku,
i spajaju se u sjećanju na vale,
što im krme režu u srebrnom traku.

MJESEČNA NOĆ

Danas, u tihu azurnu noć,
moje je srce gnijezdo straha.
Rasplakana mjesečina prelila je moju sobu
srebrnim slapovima mjesečnoga praha.
Sve sniva:
suton i mjesečina
i dva tornja — mračne zublje —
i plava daljina,
što tone u noć sve dublje i dublje.
Samo ja bdijem i mirim
ludo srce,
srce, koje se boji,
da nikada više ne će na nasmijanom nebu
gledati obijesnu trku oblaka;
da nikada više ne će rosom natopljena zemlja
odzvanjati od mojih koraka;
da me možda nikada više
ne će slatka tuga da obuze,
i da se u tihe, mjesečne noći
ne će cakliti moje suze...

Ti, srebrni mjeseče, vječna skitnico,
što kroz daljine kliziš azurne,
kada već ostavljaš ovu sobu,
odnesi i moje misli tmurne.

POSLJEDNJA PJESMA

I. Marcia funebre

Ovo je danas posljednji puta,
što zamišljen dim cigarete
piše na ariju zvjezdane noći
monotonu pjesmu moje sjete.

Potoci šume ritmom moje krvi
i noć je nijema, otajna, daleka.
Snivaju svijetla ko začarana
i samo ja bdijem ko utvar neka.

Rasplakan mjesec je odbjego s neba
i krijesnice oršću ko pale zvijezde.
Roje se misli, vraćaju slike
i sjećanja crna u vojskama jezde.

Ovo neka je posljednja pjesma,
pjesma, što jeći nikada nađenu sreću,
zdvojno odzvanjajuć bešćutnom noći —
i nikada više ja pjevati ne ću!

II. Doloroso

Još samo danas ću pjevati,
danas u hladnu i zvjezdanu gorsku noć,
ispjevati ću sve svoje suze, isplakati ću sve svoje pjesme,
bolno, da će i mrke jele srsi proć.

Mnoge su pjesme odzvanjale ovdje
i mnogo je suza teklo i još teče,
al pjesama takvih i suza toliko,
nikada nitko vidjeti ne će!

Jer ja ću pjevati mahnito, ludo,
pjevat ću dane radosti i smijeha,
jer ja ću pjevati očajno, zdvojno
rug i sramotu i podlost grijeha.

I onda ću opet otići daleko
i ne ću pjevati u otajne gorske noći,
ispjevati ću sve svoje suze, isplakati ću sve svoje pjesme,
bolno, da će i mrke jele srsi proć.

III. Timido

Ne tražim više ništa od života,
ne plačem više za onim čeg nema,
skrušeno, nijemo, zahvaljujem Bogu,
što bol moja sada malo drijema.

Zahvalno kupim mrvice sreće
i svaki časak bezbrižne radosti;
samo malo smijeha i ništa
ne tražim više od mladosti.

I samo se bojim, da ću jednom,
kad na nebu mjesec zagonetno sije,
opet čuti slatke akorde
ljubljene kakve melodije.

Jer takav slatki i tužni akord
probuditi bol će, što sada drijema
i opet ću zdvojno lutati životom
i plakati opet za onim čeg nema.

MEKANA

U noć, ovu tihu, proljetnu noć,
ja opraštam sve one kasno otkrivene varke.
Ja vjerujem opet, da je krivnja iznad sviju,
jer ljudi da su slabi ko na oluji barke.

I da su momenti kadšto jači od značajeva
i da nam slabosti često sagibaju šije.
A da se sve uvrede oprostiti mogu,
to sam znala davno, već davno prije.

I kao u čudu sjećam se nedavnih olujnih noći
Kada je cvijeće pod kasnim umiralo snijegom.
I u mekoći toplog kruga oko lampe
osjećajuć suze spašavam se bijegom.

I sve mi se čini, da je u bijegu jedino smirenje
i da ću ko skitnica morati vječno dalje poć.
Pa ipak, ja opraštam sve uvrede i varke
u noć, ovu tihu, proljetnu noć.

RELIGIOSO

Mjesec je razdro ledena svoja njedra
i miruje noć u zagonetnoj svojoj šutnji;
u našim se sitnim srcima dižu
ko nova sunca mirijade čudesnih slutnji.

Miruje ponoć i glavu spušta na njedra
i jedino dimnjaci, crni jarboli grada,
mračno u jesensku prkose noć.
Platane se bijele ko izgubljena jedra,
noć je ova čudesno, čudesno vedra.

Ponoć bije i sati ko smjerne opatice
u povorci dugoj jedan za drugim bježe.
I opet tišina, samo u hladnom zvoniku
jeka bruji sve teže i teže.

Vrijeme je, kad se tolike molitve nesretnih ljudi,
uz kose zrake noćnog mjeseca penju
do Njega, čije se suze lede u zvijezde
zbog ljudi, koji u bolesnoj tami stenju.

OPROSTI BOŽE...

Oprosti, Bože, što Te još uvijek zamišljam
ko dobra starčića s dugom bijelom bradom.
Ali takav si bio za me u doba,
kad sam Ti donosila kradom
prve đurđice i najslađe, crvene ruže.
Takav si bio za me,
kad sam u tankoj bijeloj košuljici
sate i sate proklečala pred slikom Tvojeg
plavokosog Sina.
U doba, kada mi se u bolesnoj tmici
kakove studene crkve
ledio dah,
a ja sam osjećala samo, da je Tvoja blizina
za me i svijetlo i žar.

Zato mi, Bože, oprosti, ako gdješto još i danas,
kad plačem u samoći studentske svoje sobe,
sanjam, da ćeš mi doći,
s očima plavim ko oči mojega oca,
i rukama mekim ko ruke moje majke,
i svim onim što mi život uze.
I dugo bi još na Tvojoj svetoj bradi
blistale moje suze...

HIMNA REALNOSTI

Noćas ću ti napisati prvu pjesmu,
(a nije ni pjesma toliko je puna gorčine).
Ja iskreno žalim, što pjesma nije bodež,
da ti ga netko u otrovno srce rine.

U tvoje su ime u nama srušili Boga
i podigli diktatorima hramove ljepše i veće.
Crvenim, il plavim, il bezbojnim mitovima
uništili su zadnje ostatke sićušne naše sreće.

Zbog tebe mi se stidimo u Boga slijepo se uzdati,
iako život više neg ikad sjeća Prve Kalvarije.
Bljesak šljemova jedino nam je svijetlo,
a zveket novčića najljepše su nam arije.

Kako su jeftini svi naši snovi i poleti!
Vrijede malo kruha i onda, kad nema bijede.
Crvi smo bili u naponu prve mladosti —
lakaji ćemo biti ispod kose sijede.

I pišimo si stoga sami nadgrobno slovo
jer nam ga kasnije nitko pisati ne će:
tu počiva dijete realnosti — koljeno pigmeja;
maleno u životu, u smrti je, možda, veće.

PJESMA PROPADANJA

Znamo, da ono, što čini naš život, a i nas same,
samo je varavi bljesak već davno ugaslog planeta.
Malo još bit ćemo svijetlo skore kaotične tame,
a za nama, (jer ne će biti bolesnih duša) ne će ostati sjeta.

Sada, kad bliz je konac borbe, priznajemo gorku istinu:
mi smo se ljepše borili, al oni su imali pravo.
Živjeti ćemo još koji dan, a možda i koju godinu,
tada će na mjesto bolećivo lijepog doći prosto i zdravo.

Mi ne plačemo. Tješimo se spoznajomu, da će iza nas
slijediti tama i kaos, otrovni zadah krvi.
Nama treba tek oreola smrti — priznanje, da smo danas,
unatoč bolesti bez lijeka, barem po ponosu prvi.

Jest, u nama sve je trulo, mi nemamo poleta, volje,
što više i sad, već blizu smrti, nedostižna nam je sloga.
Potajno, potajno, nadamo se, da će kasnije biti bolje,
kad ćemo, mrtvi, stajati pred licem, nekoć prezrenog, Boga.

Na rastanku vam želimo mnogo poniznosti i malo sreće,
jer naši se dani već kidaju ko u jesen lišće s granja.
Možda ćete vi stvoriti nešto bolje i veće —
ej, najljepša od svih pjesama, ipak je pjesma propadanja!

POVRATAK STARIH RATNIKA

Vraćamo se — no nemojte nas osudit,
mi smo danas samo rukovet slomljenih sjena.
Zaboravite ono, što klicasmo odlazeći,
ponizno danas priznajemo: bitka je izgubljena.

Vinuli smo se nad oblake realnog neba
u proljetnom cvatu najljepših poleta.
Jedne su nas burne noći našli
slomljenih krila podno najnižih goleta.

I nemojte misliti, da smo vam lagali,
iako vam donijeli nijesmo obećavanu pobjedu.
Ništa ne boli više raspršenu vojsku,
neg kada joj mjesto lovora braća dobacuju objedu.

Ali, jer ipak ste u nama nekoć gledali
najveću nadu, apostole, ratnike,
mi i sad još ponosno dižemo glave,
da nas cijenite — bar kao patnike.

Za nas, stare vojnike, odsviran je konac boja
i mir, što boli ko najveća sramota.
Mi, što smo htjeli milijune oživjet,
doživjeli smrt smo još za života.

Sada je na vama mladima i na djeci vašoj,
da se dovinete onom, što nama je slomilo krila.
Nemojte, da se u povijest vjekova zapiše:
veliki oci — djeca su sićušna bila.

Vraćamo se — no nemojte nas osudit,
mi smo danas samo rukovet slomljenih sjena.
Počnite iznova, vi sada padajte dalje,
stari vam vele: još nije bitka izgubljena.

HVALA

Zahvaljujem, Kriste,
za sve budne noći uzaludnog traženja,
za sve sutone pune straha pred samoćom,
za sve mise proplakane
tako rane,
tako čiste —
zahvaljujem, Kriste.

Zahvaljujem, Kriste,
za sve bijele jutarnje hostije,
za ledenu pjesmu redovnica,
za sva umorna, bolesna, gnojna lica,
za tajno sviranje napetih žica,
za plakanje djece (akorde tako čiste) —
zahvaljujem, Kriste.

VINKO KOS:

VODOPAD

Još uvijek isti šum tog vodopada,
padanje valova, misli i nada.
Još uvijek to lutanje staro u poznatom kraju
i stara pjesma starih violina.
Još uvijek iza dola brdo i ptičji pjev u gaju
i upitnik velik od zemlje do visina.
Kad će doći utjeha svih lutnja,
kraj svih slutnja, i svršetak smutnja?
Odlazak iznad sviju laži,
straha i posrtanja, i ludih očekivanja,
u vedra, vječna bivanja?
Pruži djevojčicama pred prozorom
jabuke dvije.
Spusti zastor. Treba se u mir skriti,
otići onamo gdje svakidašnjost nije
i iz čaše samoće veliki smisao piti.
Reci drugima mjesto mene, da nisu
tako zli kako misle oni! Za sve iz dola
imade mjesta na visu,
na zemlji nije jedno nego su milioni.
Nesreća se rađa često iz nehaja za srećom,
zlo je samo protivno s dobrotom.
Sitnice se vide pod mikroskopskom lećom,
vječno ne strepi nikad pred životom.

POD BREZAMA

Zaspati do nogu
bijelih djevica breza,
uljuljan pjesmom
zrikavaca,
i zaboraviti, da ima
zlih ljudi na svijetu,
oprostiti svima
i ne ustati nikada više!

OPET JESEN

Jesen, kao i jeseni druge. Magle
i česta padanja kiše.
Zrikavci u vinogradu. Žuto lišće.
Još tu i tamo što i ništa više.
Stara promjena svih oblika,
rastezanje sjena i rast trajanja,
tajanstveno zaokruženje vremena
u nijema duga stajanja.
Žeđanje za ljepotom sve jače, sve tiše,
još tu i tamo što i ništa više.

SMRT LJETA

Nemirni drhtaj vjetra u dolu
i blijedilo lišća na granama,
i nešto sasvim nalik bolu
pojavilo se u našim stranama.

Svemirski prostori čudno zvone,
ko da se negdje nešto prekinulo,
oblaci suze nad pokrajinom rone,
dobro i toplo je ljeto preminulo.

ŽENA SA UGLA

Nju, cvijet uličnih sjena svijet je isključio
iz svojega kruga. Njoj nema mjesta u sredini,
nego na uglu, na samotnom uglu.
Za nju nema mirisa, nema cvjetanja,
nema promjene. Ona je žena sa ugla!
Za nju nema uspona na visine,
za nju nema zore. Ona samo troje
duboko zna: Ponor, mrak i — žena sa ugla.

Upale oči mole, da još jednom hodati uči,
da još jednom ljubice po živicama bere,
da još samo jednom dijete bude!

MLINSKO KOLO

Klopoće kolo. Kruže dani, minute,
mrvi se zrnje i sipi mekano nešto.
Pada voda na kolo. I šumno šumi,
što šuti i brašno nastaje vješto.
Mrvi se kukolj,
mrvi se sitno kamenje.
Klopoće kolo i kruže dani, minute.
Os teško škripi i stenje.
Mrve se osjećaji, mrve se misli i čežnje,
mrvi se sve što se mrviti dade,
i izlazi nešto, što puni trenutke i dane,
i izlaze sile, junaci i nade.
Ratovi dugi, demonstracije, revolucije, pokolj,
teror, prijetnja, napadaj, bitka,
nadanja luda, razočaranja, mrve na mrvice male,
sve što je pod kamen došlo do mraka od ranog osvitka.
Sve što pod kamen ne dođe iz toga brašna nema,
leži i čeka, i mlinski ga miševi jedu,
sat je kom se kazaljke nikud ne miču
i nešto gdje nije sve sasvim u redu.
Mrvit se, mijenjat oblike, služiti svojemu cilju,
padati, mrijeti, nikad ne žaliti truda,
zauzet svoje mjesto u kozmosu pravo
i znak svojega puta sobom nositi svuda.

MOST NA RIJECI VOLJE

Šuštanje lišća pod nogama djece. Žuto
neshvaćeno doba tihim alejama luta.
Pljušti žir kroz pozlaćene mreže granja
i zaustavlja se u uskom kanalu kraj puta.
Žedna statua pod omorikom sva se ukočila
u svojoj tišini i gestom obumrlim viče
za promjenom svojega stava, a prolaze valovi
rijeke pod mostom, vrijeme polako odmiče.
Puknut će obruč što sapinje dvoje u jedno
i svako na svoju će stranu otići.
O, da li će se prije no sunce za brdom ocvjeta
novo proljeće iz lišća popadalog dići?
Čekaju staze korake naše. Vrijeme je široki
krevet gdje jastuci mira čekaju umornu glavu.
O, pođi, neka te ne zadrži žalost za starim
na putu u budućnost i realnost pravu.
Ugasnut će polako nostalgija za prošlošću
i novi će se tonovi u vodopadu rodit,
mrtvi gest statue pod omorikom
svog će se mirovanja oslobodit.

JUTRO U PARKU

Zašto se zaustavlja korak tugaljiv i tih
kraj mutnog bazena gdje miruju ribe?
Zašto se čuje lišće na stazi,
jako osjeća jesenski čas?
Sjena odlaženja pada na vijugavi put
i dršće na zemlji položaj naš.
Volja ide kroz maglu kao sunce
u zamišljeno jutro jesensko.
Naše su riječi odviše tihe,
odviše nejasan smjer prema cilju.
Manji smo od naše veličine,
ali i veći od malenkosti naše.
Mi smo zagonetka samima sebi,
zagonetci stvar smo bez tajne.
Jutro je u parku... Zar ni meditacija
ne mijenja ukočenost našu?

DRAGUTIN MALČIĆ:

PROLAZNOST

Jeca lelujav talas koprenu crnu mlakoga vjetra.
Mirisi grijeha vriju iz njedra razbludne zemlje.
Grumeni opoja pršte. Crna svila sanjive prikaze tke.
Tuga, gola i bosa, nečujno kroz polje tapa — i mre.

Bulazne u snu priče, vrhovi ariša crnih.
Borovi su u mrak skrili ponosna, otužna lica.
Pod njima cesta sluša otajnu simfoniju telegrafa
iz spleta žica ....

Zrikavac plačeve bolne zriče u vjetrove južne
opijen kapljicom suze, očaran biserom rose.
Plače — — — i pjeva ludo vječnoj Prolaznosti himnu
onih, koji se — umirući — životom zanose.

Tko mi je dirnuo lice? Šanuo blago u čelo
krvavim usnama tajnu, da ljubim svilenu kosu?
Jesi li ti to, Spes? — Il je vjetar sigro srebrne niti,
što rano — odviše rano — bol ih po meni prosu?

GOSPODO, PERIFERIJA ZOVE!

Dođite, gospodo, dođite ovamo, gdje živi periferija
u žutilu petroleja i riđanju machina za rublje!
Dođite, gospodo! (Možda su riječi poziva malo čudne?
Ili ih samo jezik periferije izgovara grublje?)

Dođite! Pitajte za nas prvog tramvajskog vozara,
ili đaka, koji žuri kući iz svoje visoke škole.
— »Gdje je ta nesretna periferija? — pitajte,
i — »Na kojem kilometru blata noge zabole?« —

Dođite, gospodo s njim! Pokazat će vam periferiju,
to groblje sićušnih nada, krevet na kome grad spava.
Vidjet ćete kućice, ko bogalje, s jednim okom prozora
i budućnost našu — čete dječjih glava.........

Dođite, gospodo, dođite za narodni praznik k nama!
Tako ćete saznat, tko se bori istinski za ovu jadnu Naciju?
Tko plave, put vedra neba, snažne uzdiže likove
i tko će (centrum ili periferija) oslobodit Kroaciju?

NAŠA INTIMA

Naša je intima pitanje: hoćemo li imati hljeba?
To je vječni upitnik, stalan kao mrtvačko velo.
A malo nam treba. Dosta je razdragana kosa od tvoje ruke,
da se nasmješim za čas i brzo razvedrim čelo.

Intima je naša briga za buduću koricu kruha,
— »Tko tebe hrani? Jedeš li i ti činovničku tlaku?« —
To te smijem pitat. Ta mi se već davno znamo!
Makar se zajedno rodili nismo, u istu ćemo leći raku.

Intima se zove i pjesma o slatkom zagrljaju,
ali taj kod nas nije praćen Chopinom umjetnika kraj klavira.
Nama vjetrić nad glavama vrbinu grančicu trese.
Zelen se njiše nad nama, zelen nam kose dira.

VRATI SE

V. L.-u, prijatelju i legionaru Crvene Španjolske

Vrati se, vrati, mladosti, skini košulju krvavu!
Ostavi pjanu noć i dođi na ljubavni pir!
I onako ne ćeš plavet zakrvavit neba,
a luna je krnja, uvijek blijeda — ko sir!

Dođi, mladosti, opustjeli su dvori starog kapetana
kraj potonulih kobnih hridi nemani crvene.
Trebaju nam tvoje lutnje i pjesme radosne
i tragovi snažnih stopa za naše prude pješčane!

Ne pečali! Vrati se, dok se još rađaju sunca!
Vrati se! Mi smo ipak Sidrište vaših Prolaženja!
Nitko nema prava, da skuplja vaše lješeve!
Jer mi smo vaša braća! Tu je vaša zemlja!

ŠAPTAJ MOJOJ PETROLEJCI

Već šumiš i mir si želiš, dok na zidu visiš
i gledaš čudnu smjenu dviju jadnih generacija.
Jedne, koja je kraj tebe prala gospodske košulje
i druge, koja uči lude ratove starog Lacija.

Tvoj vlasnik nema psa, da mu liže ruke,
ni djevojke za novac, da mu gladi vlasi.
Al u tebi ima dobra prijatelja,
koji svijetli život na dah njegov gasi.

Krv zemlje piješ, koja milijarde nosi
onima, koji ne će petrolejke u svojoj kući.
Tek te malo selo i sirotinja zna u njem,
a i vlasnik te koje kuće rine u podrum — pazikući.

Sretna si, jer ne znaš zakone kretanja
i, ako si gladna, ne boli te jako.
Stog ustraj i dalje šest stopa nad zemljom
i tajnu čuvaj, da vlasnik ti je plako.

IVICA MEŽNARIĆ:

PJESMA OJAĐENE MLADOSTI

Danas je nebo upravo djevičanski čisto
i sunce pali blagoslovljenom vatrom.
Ta zar nije, druže, prosinac,
nisu li livade prekrivene snijegom?

Danas su bregovi dragi srcu tako bliski
i svaka nas brazda na rođenu grudu mami.
Pa da nije ludo doći do proklete spoznaje,
da fakultetske zgrade nisu za seljačku djecu?

Skinimo, druže, otrcane zimske kabanice
i ostavimo sve što nas potsjeća na neimaštinu!
Neka se blistaju od sunca srebrne oranice,
a vjetar blagi neka i dalje — u krošnjama luduje.

Nekad smo bili, druže mnogo sretniji i bolji,
kad smo ko nedužna djeca na livadi krave pasli
i iskonski vjerovali u priče i bajke.
Nekad smo bili, druže, mnogo sretniji i bolji,

Danas nam prolaze dani mnogo bolnije,
a život ne pruža ni trunka radosti.
Danas smo postali starci u dvadeset godina
i pjevamo pjesmu ojađene mladosti!

GROZNIČAVA JESEN

Napukla jesen pognuta vrh breza;
u srcu spomen što nam oči vlaži.
Tjeskobom raste noć užasa i jeza
i bolan osmijeh staro lice blaži.

Bolesni brate, djevojko jedina —
i vi u letu okasnile ptice.
Opit ću se noćas od grožđa i vina
i neka radost, na čas, osvježi lice.

Na spomeniku bola kandilo višnje blagosti užeći
u krotkoj nujnoći raskajanog puta.
Pa makar zatim bude bol od minulog i veći
volimo se: mi i naša patnja ljuta.

Prenula se jesen da nas obavije grozotom;
je li to vjetar po gorčini pao?
Zlosretni uznik umire za plotom —
plakali smo: bilo nam ga žao.

PJESMA TUBERKULOZNOJ DJEVOJČICI

Sinoć je tvoje lice bilo još mnogo bljeđe;
na bolan su se osmijeh skupile samrtničke usnice.
Sinoć su od bolesnog uzbuđenja zadrhtale sumorne vjeđe,
ti si plakala, siromašna djevojčice.

Na zidu je starinska ura večernje sate tiho otkucavala.
(Moglo se čuti kako pauci predu svilene niti).
Prizvuk bola je ova užasna tišina davala.
Nismo se usudili izustiti ni jedne jedincate riječi.

Bolila nas tuga jedne mladosti što u suton prerano vene.
Kako je teško suučestvovati u nečijoj patnji.
Po zidu su sablasno bludile nemirne sjene.
Smrt se lopovski šuljala po opustjeloj kući.

ŽUDNJE I JEDNO NEMIRNO VEČE

Molim te, žuđena djevojko, u ovo nemirno veče,
kad zvijezde trepere na svodu i snovi rastu,
i vjetar obijesno lupa o zgusnuta stakla —
dođi, da te do iznemoglosti grlim.

Nemoj se bojati tuge u mojim nujnim očima,
ni žalosnih kasnih sati u prvim ljubavnim noćima,
ni strasnog cjelivanja i dragog bezglasnog grča,
kad se do dna ispija čaša iz punog ljubavnog vrča.

Bit ćemo krvavo sami u ovoj intimnoj noći,
siti vlastitog mesa i vlastite krvi,
ko pelivani u dragoj i dobroj samoći,
nujni ljubavnici: ni posljednji ni prvi.

TUGA

Naviru uspomene ko kljucaj davno zaboravljene boli,
koja nas je nekad tužnom rukom takla,
kad još nismo znali, da nas nitko ne voli
i da treba razbiti noć od karata i stakla.

Bili su to dani dragih dobrih snova —
kad se sreća mogla na svakoj grani naći;
ta zar nismo bili sretniji od golubova,
kad još nismo znali što to tuga znači?

SJENE SU NESTALE U MRAKU

Ti si mi pričala o ženiku
koji će jedne staklene večeri
po Tebe doći.
Tuga je bila na dnu riječi.

Noć nas je neosjetno ovila tamom.
Tako smo užasno sami. Što nas to peče?
U krošnje se zavila neka bezgranična sjeta.
Nema više ljubavi — ni sreće.

Misli su smotale klupko u meko proljetno veče.
Dugo stojimo nijemi. (Šutnja u sutone boli).
Htjeli smo skinuti davno zarđale strune
na truloj rezignaciji volje.

Na rastanku smo čvrsto stisnuli ruke.
(Poljubac je lebdio u zraku).
Znali smo da je bilo posljednji put.
Sjene su nestale u mraku...

RADOST OČIŠĆENJA

Slobodu da se sanja, da se mjerom mjeri,
da se grubo hvata, da se rukom grabi,
da se milost daje, da se gladnom dijeli?
Slobodu da se grdi, da se duh zlorabi?

Da se vječno žeđa i da ljudi ginu,
da se čovjek nada, da se čudom čudi?
Tugom da mu biva, da je pušta vinu
i da umnik čeka, drugi nek je gudi?

Zemlja nam je tvrda, škripale bi kosti
jedan drugom veličanstvo patnji nudi.
Krletke su pune, ogoljeli ljudi,
lopova se slavi, pravednome sudi.

Tužna zemljo, život gorak gorčim biva
radost skrućena zamire u letu.
Da li se ipak u dubini skriva
jedan novi zanos, čaška žuđena u cvijetu?

PROLJEĆE ČULNO

Uslišaj dobrotu dušâ, dragi;
miris ti proljeća dariva želje i nade.
Pokloni srce zemlji, zemlji crnoj —
poljubi ruke što posluju i rade.

Dobar je zemlje kruh i tople su njene grudi,
zovu te puteljci znani, da ih zavoliš još jače.
Koračaj smjelo i vedar, vedar budi;
u raspad noći jutro miriše sve jače.

Proljetno jutro vedrih ostvarenja,
radosnih pticâ i punoće ruha
bez pada, bez kletve i poniženja.
Proljetno jutro puno kruha.

Daj budi spreman, radost te čeka;
u svitanju čulnom bez psovke i dima
ti nisi siromah jer imaš srce
i ono čega malo, malo ima.

KAMILO MIŠKARAC:

MOJ ŽIVOT

Zaborav tražim u kiselom vinu,
Koje grgoćuć u grlo teče,
I bol svoju gušim u nesnu i dimu,
Gušim je i gušim, al ona uvijek peče.

Da zaboravim uzrok svoga jada,
Buljim u čašu i cijedim riječi,
A duša sve dublje pada i pada,
I ništa ne će u zaborav prijeći.

Htio bih zamotati život u maglu bijelu,
Zaboraviti jade života tako,
Zaboraviti prošlost moju cijelu
Radi koje sam toliko puta plako.

Koliko sam puta uzalud pio
I čekao dan, kada će sve to stati,
Ali tako sam malo, malo sretan bio,
Jer mi život nije moje htio dati!

OBLACI

Oj, oblaci, što po modrilu nečujno plovite
Kao krpe izbijeljena platna
I gledate pod sobom ceste i polja
Siva i blatna...

O, kako ste prevalili stazu dugu,
Dugu,
A niste ni opazili
Da ste ostavili za sobom tugu.

Gdje ćete opet nestati,
Gdje će vam staza prestati?
Da ponesete i moju dušu sa sobom
U nepovrat.

O, kad bih mogao s vama nečujno ploviti,
Kao krpa izbijeljena platna
I gledati pod sobom ceste i polja,
Siva i blatna...

IRONIJA ŽIVOTA

Stojim nad ruševinom svojih palih ideala,
I gledam kako je moja duša opet,
Duboko pala.

Gledam skrštenih ruku
Plod moga stvaranja,
Koji je jednim hipom postao
Plijenom razaranja.

Jednom će doći doba,
Kada će se moje stvaranje
Srušiti u dubinu plijesniva groba.
— — — — — — — — — — —
I u mome će lijesu nastati
Uz asistenciju crvi,
Opet razaranje — — —

FELIX NIEDZIELSKI:

U PREDVEČERJE

U predvečerje kad je sunce već zašlo
i kad zapad od rumenila plamti,
tad mi se čini
kao da se zemlja nebesima diže
i kao da se nebo spušta i da je zemlji bliže.

O, kad bi vijekom večernja rumen htjela da traje,
a oko moje da se nikad od gledanja ne zamori,
možda bi se jednom susreli i našli
zemlja što se prema nebu diže
i nebo što je sada zemlji bliže.

Ali rumen nestaje i blijedi.
Kroz suzno oko gledam kako je zadnja svjetla pruga
omeđila vrhove tamnih divovskih gora.
Moja duša htjela bi da se diže.
O nebo, nebo, dođi mi bliže!

NA LIVADI

I.

U rano jutro šetao sam livadom.

Pauk je raspleo svoju mrežu i pričvrstio je na nježne latice poljskog cvijeća.

Kazao mi je, da su se rodili mladi pauci i da će oni jesenas satkati mrtvačku koprenu umrlom poljskom cvijeću.

Cvjetovi su to čuli; bolno su se stresli u svježem lahoru i poput uzdaha dizao se opojni miris iz njihovih čašica.

Ali kad su ih zagrlili topli zraci sunca i poljubio ih prvi leptir, cvjetovi su zaboravili riječi pauka i opet su bili veseli.

II.

Upitah cvijeće: »Tko vam daje da tako bujno rastete i pupate? Tko načini krasno ruho šarenih latica i svježe zelenilo mladih listova? Tko vas obdari opojnim mirisom i tolikom ljepotom?«

»Sve to učini Vječna Ljubav — odgovori cvijeće.

»A tko je kriv, da vaše glavice klonu, latice uvenu, listovi se smežuraju, a korjenje usahne?«

Žalosna glasa odgovore cvjetovi: »Milovala nas je rosa, igrali smo se sa svježim lahorom, grlile nas sunčane zrake i ljubili leptirovi. Sve njih smo ljubili i kraj toga zaboravili, da jedan dašak svoje cvjetne ljubavi

uzvratimo Vječnoj Ljubavi, koja nas je tako divne stvorila. Stoga venemo.«

Tužnim pogledom promatrao sam cvijeće, kad se pomoli pauk, te me upita, zašto sam se snuždio. »Žalim sudbinu cvijeća« — odgovorim.

»To drugima pričaj« — nastavi pauk lukavim glasom. »Mi o tebi mnogo znamo. Čini se, da u sudbini cvijeća oplakuješ svoj vlastiti udes. Ti se često zanosiš ljepotom cvijeta, puštaš da te miluju laskave riječi, igraš se burom svojih strasti, ljubiš uživanja, a srce svoje poklanjaš stvorovima. I ti, poput cvijeća, zaboravljaš uzvraćati ljubav Vječnoj Ljubavi i zato ćeš . . . «

»Šuti!« — ciknuh i već sam podigao ruku na pauka, ali on se sakri i podrugljivo mi dovikne:

»Hoćeš da me ušutkaš, ali istine ne prestaju time, što se začepe usta, koja ih govore!«

NJOJ

Prijateljice, nemoj, da te zovem i čekam,
jer čekanje je pusto kao mirna pučina na kojoj se ogleda sivo nebo.
Prijateljice, nemoj, da te zovem i čekam,
jer što su riječi koje zovu, kad su zatitrali složni zvuci srodnih duša?
Prijateljice, nemoj, da te zovem i čekam, nego dođi — sjedni!
I ja ću na zemlju sjesti do tvojih nogu i slušati ću tvoje želje.
Zahtijevaj što hoćeš, traži mnogo,
ništa ti uskratiti ne ću.
Ako život moj zatražiš, i njega ću ti dati,
i samo ću žaliti, što nemam dva života,
ali ne zato što ne bih mogao dalje života dane brati,
nego zato, što ti ne mogu još jedan život dati.

ANTE ROCCO:

NOCTURNO

Noć kasna,
Kroz stakla na prozoru
Zvijezde svjetlucaju.
Stara ura na zidu
I moje srce
teško kucaju.
Iz tišine
Sablasni časovi
Se dižu,
Plamenim jezikom
Lice mi ližu.
A iz tmine
Sablasti lete.
Sablasti strašne
I svete,
Na me se ruše...
Na dnu duše
Nešto steže,
Na dnu srca
Nešto boli,
Nešto grca...
Mjesec bljeđe sja.
Zvijezde zadnje,
Iza stakla,
Još svjetlucaju,
A stara ura
I moje srce
— Još kucaju.

PJESMA NAŠIH DANA

Sve sam dnevne brige i misli
Utopio u dimu cigarete
I — poput vjernog hrvatskog sina
U pô čaše domaćeg vina.
Ljudi u gostioni se smiju pričajući nešto živo,
Kao da nikom ništa nije krivo.
I moje je društvo jako veselo,
Samo se jedan smiješi kiselo.
Svakom se smiješak spustio na usta
Iz kojih viri tanka cigareta.
Oko svih magla je gusta
Od dima i zadaha svijeta.
Na vrijeme i prostor nas sjećaju samo
Cigarete što redom ih paliti znamo.
A kad nam ih nestane,
Tad veselje prestane:
Opazimo, da je prazna čaša,
Sjetimo se kako je kratka mladost naša,
Pa tiho, pokunjeni,
Platimo i kući krećemo.
A po putu srećemo
Smetlare,
Mljekare,
Stražare,
Svaki dan tipove iste i stare,
Obavijene u maglu gustu
Kao u dim cigare.

KAVANA U PODNE

Sumornost podnevnog umora,
Pomiješana dimom jutros popušenih cigareta,
Posjedala je na prazne žute stolice.
Mramorni stolovi tužno gledaju
Jedinog gosta.
A čikovi u pepelnicama pričaju
O gostima što su jutros bili,
Pušili, ćeretali, crnu kavu pili.
Velika zrcala (koja su gledala nekoliko generacija
I preživjela nekoliko država i nacija)
Oblio je znoj od predproljetne vrućine
I stoljetne dosade.
Lusteri su se ozlovoljili gledajući uvijek iste ljude,
Koji o svemu glasno debatiraju i sude.
Pa ipak, sada je mir.
Samo se kadkad čuje
Zveket čaša i koraci konobara,
Što razbijaju sumornost podnevne sjete,
Koja je posjedala na prazne žute stolice,
Na ulične sjene,
I na mene.

MAJCI

Majko!
Neprestano tvoje počivaju misli
Na sinu što u gradu uči.
Ti ga čekaš s nestrpljenjem,
Da dođe kući.
Gle, već vidim: tvoja bijela ruka
Namješta zastore nove
U sobi tvojega sina.
Već se brineš za posteljinu čistu,
U žurbi tajinstvenoj nekoj,
Jer želiš da na postelji mekoj,
I na tvom krilu,
Sin ti počiva.
Ja znam, da u toj sobici bijeloj,
I u tvom oku,
Vječni se zrcali mir.
Al' ti ne znaš, majko, da je tvoga sina
Burnog života zahvatio vir.
Ti ne znaš, da je njemu krevet muka
I kuća često nesnosna ko glad.
Majko, tvoga sina
Kuša progutati grad!
Ne namještaj, majko, posteljinu meku,
— Jer sin ti ne će doći! —
Ne namještaj zastora u njegovoj sobi:
Ta sin je tvoj u najljepšoj dobi
I često — oprosti — i ne misli na te.

Ne gledaj ono što nad stolom stoji:
Sliku tvoga sina na razapetu platnu,
Jer sin je tvoj dovoljno razapet
Na križu gorku i zlatnu,
Na križu boli što vriju
Iz radosti što se u gradu kriju.
Samo te jedno molim, o, majko:
Vini se dušom do nebeskih visina,
Sjeti se češće u molitvi sina,
Kojeg često guta
I bol, i patnja ljuta.
Moli se, majko,
Da ga grad ne proguta!

NAŠA ZEMJA

Na tvrdoj posteji u nas se dite rodi,
Po tvrdem kršu čovik u nas hodi,
Tvrdu zemju kopa, a iz tvrdih stina
Istisne u jematvi koju kapju vina.

More nam je mater primekoga njidra
Pa po njemu svoja raspinjemo jidra,
Mi njega sa trudom u kruh obraćamo,
Za falu mu najboju mladost uzvraćamo.

Kad nam lozje rodi — sve Bogu gre na diku,
A kada ne rodi — gre se u Jameriku,
Pa se kogod vrati i čagod donese,
A kogod u greb i nadu odnese...

U nas se judi mučidu i Boga molidu,
Rojeni pošteni — tako i osididu.
A kako su vikli na tvrdem počivat,
Meju tvrdim stinam gredu smrt uživat.

PISMO

Dragi prijateju!
Nemoj se čudit'
Ča te ja, težak ubogi, ki ti nisam nikad pisa'
Odkad smo se rastali (jema deset lit!)
Šforcajem, da moraš ove škarabeže štit.
Ja sam te 'ti', škužaj, zamolit:
Nikoliko peč mi je posla brat iz Bonzajera,
I zove me da dojdem za šototajera.
Pa te lipo molim (jer ti boje umiš),
Da mi karte za pašaj učiniš,
I pišeš koliko mi triba pinez poslat.
Škužaj, nisam te 'ti' šekat,
Ma dobri smo prijateji u skuli uvik bili,
Skupa berekinali, grozje i smokve krali,
Ribe lovili i u moru se kupali.
Puno smo se mi dva volili.
Vi ste se, ondac, u grad priselili,
I nismo se više ni vidili.
Sigurno te ne bi pripozna kaki si gospodin,
A bit ćeš ka ćaća (Bog mu da zdravje!) fin.
Meni je mater lani priminula,
A sestra, Marija mala,
Litos se udala.
Triba mi skončat,
Jer te ne ću više šekat,

Vengo te lipo molim, to mi uredi,
Pa ću — ako Bog da zdravje —
Na lito partit u Bonzajer
Da budem šototajer.

OPROŠTAJ S NAŠOM MLADOSTI

Pojte sada, s Bogom, pojte, vi mladići lipi naši,
PrIširoki, priveliki svit ovaj nas ne plaši,
Jer vi znate svoje pute, svoje kuće i komine,
Sićate se vavik rado mile svoje domovine.

Pojte, dragi, samo pojte, di je boje i di je kruha,
Jerbo je teško prez slobode i praznega bit trbuha.
Na mijare kilometri jošće dobrih judi ima,
Pojte njima, tamo pojte, kad ih eto blizu nima.

Hranite nam dicu našu, pa da dragi Bog nam da,
Ča to znači bit' prez kruha, nijedno nam ne saznade.
Kad nareste, neka svako naše dite ovo vidi,
Ča su vavik, vavik sanjali i želili naši didi.

Ostanite tvrde stine, molte Boga za nas vamo,
A mi ćemo vavik mislit i moliti za vas tamo.
Pa kad trumbete zaoridu i krvavo osvane more,
Mater zemja to vas zove — krcajte se na vapore!

FRANJO RUBINA:

MOJ OTEC

Muž od pluga i motike
s podrapanom rubačom
je on:
moj otec.

Plug z pisani voli
i žul krvavi
mojega očeka hrani.

Podreti mu oče se hiža,
za stibru mu kravu prodali;
dva su mu voli ostali,
i zemle dve rali.

Ni poznal ga nišče,
gda bil je soldat;
samo ime, i broj,
i srce
za Cara je išlo vu rat.

Doma je došel,
gda let
je zvršilo pet.

Pozablen je ostal ve,
ne pozna ga nišče.
Šekutor, gda porez išče,
ne pita: gdo si?
Il maček, il pes?
Čkomi i plati!
Država treba penez!

Moj otec, nigdo i nišče,
gda ga ne trebaju,
ime i broj,
gda ga trebaju,
»bedasti, zatucani muž«,
ima očinsko srce,
ima me rad.

Ne daje mi kušlece,
ne gladi mi lice;
povedat mi jedino zna:
»Sin, naj postati fakin!
Zmisli se negda na selo,
na sestre, na brate,
a mi bumo mislili na te.«

DA ME NEJE TATA POSLAL VU ŠKOLU

Da me nesi, tata, poslal vu školu,
za koju sem negda,
v selskim gačama,
imel noru volu,
kak za gospodskim hlačama;
da me nesi, tata, poslal vu školu,
na protuletje bi otišel
v soldačiju,
v jesen na urlabu bil,
a k letu se oženil
z domačom kojom pucom
i dobil herbiju:
ral zemle i kravu,
a ovak,
za škole nemam penez,
pak,
z brigom kaj bum jel
i v noči gde bum spal,
moram treti glavu.

À LA DOMJANIĆ

Cesta.
Duga i bela.
Kraj zagorski drag.

Mrak.
Pospala sela.
Luna zašla za oblak.

Trnac.
Hižica spi.
Luč. Obločeci plavi.

Poet.
Ide i gazi.
Črlene ciklame vu travi.

Markizica.
Čeka. Drhčeju breze.
Negdo se žuri čez steze.

Mesec.
Pogledal čez veje.
Ves crlen se smeje.

Huncut!
Je videl,
Kaj videt ni smel.

KAJANJE

Za me i za moje drugove

Oprosti, Gospode!
U nama teče krv
novih pokoljenja.

U nama živi duh
lutanja,
duh traženja
novih uvjerenja.

Oprosti, Gospode!

Mi smo mladi,
poletni.

Ti si vječan,
stoljetni.

Ti znaš našu slabost,
Ti znaš našu mladost.

Ja i moji drugovi,
često smo robovi
podlih neistina,
oholih snova.

Uvjerenja nova!

Oprosti, Gospode!

SUZA

Dijete je malo
biser prosipalo.

Pjesnik ga u ruku uze,
poljubi
i osjeti
bol djetinje suze.

CAPRICCIO

Ne voliš me.
Dobro.
Plakat ne ću.
Kad nisi bila prva,
ne trebaš ni zadnja
biti.

Pozvat ću velikog grobara
uspomena: Vrijeme.
Neka u mom srcu
svaki izbriše trag
sjećanja na Tebe;
neka mi bude praznine puno
i mraka tihog;
neka iskopa grob,
u kojem da istrune
sva moja čežnja za Tobom.

Na grobu ću zasaditi
cvijet: Zaboravak.
Svakog ću ga jutra
zalijevati
vodom Tvoje ravnodušnosti.

Kad prođe neko vrijeme,
i na tom grobu nikne trava,
doći ću na nj s drugom ljubavi
na prvi rendez-vous.

IGRAČKA

Ti si još onda bila
djevojčica nestašna,
mila
i mislila si:
»Srce, koje mi on poklanja,
igračka je lijepa, mala,
od lutke ljepša plavokose,
s kojom sam dosad se igrala.«

Srcem mojim malim,
srcem, koje Te voljelo
toliko, da je oboljelo
od čežnje za Tobom,
Ti si se igrala
kao i s lutkom plavokosom.

Možda si ga i voljela
kao i lutku plavokosu?!

Ono je tražilo više,
jer srce traži srce.
Ti onda još ni znala nisi
koliku je meni bol zadalo
ono Tvoje djetinje srce malo,
što se tek igrati znalo.

Ivo Sokač:

MAMINO PISMO

Najprejdi pozdravljam te puno
i mi smo zdravi si,
al nigdar ja nemam mira
si mislim: kaj delaš ti?

Da japa otide v gorice,
cele noči ne spim,
soze mi tečo i mislim:
kak je de s njim?

Morti si v gradu gladen,
što ti opere veš,
ali imaš de koga,
da mu se reči smeš?

Ja sam ti, sinek moj, slaba,
ne vidim ti dobro več.
Si mislim, što ti bu pisal
kakvu poštenu reč?

Sakim se dnevom molimo za te
i na te mislimo si,
navek si samo mislim,
ali buš srečen ti?

VUZMENI ZVON

Denes je tvoj glas pobožen,
grlo je tvoje silno i jako,
da čuti more črez megle na dalko
srce ga sako.

I ja ga poslušam. Počila bo duša
kaj mislim da duša je sama,
a negdi dalko posluša
i moja ga mama...

KOSCI

Temne se tenje vleču po travi
de kose: Đurek, Ivek i njihov stric,
jena im misel tira drugu,
na dalko se čuje: šic, šic, šic.

Zvezde drfču i v rosi leščiju,
ni jeden se glas ne čuje od ftic,
samo se trava zvija i plače
šuškavim šikanjem šuška i šepće: šic.

Z rukom prek čela brišu si znoj
i bruse kose Đurek, Ivek i stric,
pljuneju v roke i ideju dale,
jen za drugim delaju vale: šic, šic, šic.

KURUZE SPIJU

Vu polju kuruze več spijo,
a moje misli dalko letijo,
a kam?
Bi ti povedal,
da sem se vu te zagledal,
ali me sram.
Tam dalko vu črnoj noči
dve zvezde svetlijo
kak tvoje joči,
zakaj?

Sreča je v nami
i delamo sami
raj...
Drfče več duša,
pak tiho posluša
al ideš ti...
Dva ftiča na grani
popevlju kak lani:
»Srečni smo mi,
srečni smo mi...«

SAKI MOJ DAH TE ZOVE

Saki moj dah te zove,
Sako te moje joko išče,
Med puno ljudi ja sem sam,
A tuga mi srce stišče.

Denes bum spalil strasti,
vubil bom srce kaj voli
tak ludo, i kaj još denes
za ljubav je moli.

I da bom zakopal to srce,
za njega ti naboš več znala,
kajti do vezda mu nisi
nikakve radosti dala.

MAJCI

Kad rana najjače zapeče, a srce kad najviše krvari, u mojim grudima nešto plamti, za tobom, draga majko!..

U duhu gledam Tvoje drhtave ruke, kako spremaju radost svom sinu — da bude sretan.

Gledam Tvoje suze, kako se lome od krvavog srca, da s njega bol skineš.

Znam kako Tvoje usne u kutu malene crkvice šapuću molitve tihe, koje se dižu prema nebu — da njemu bude bolje.

U sobi, kad sam sam, okrenem se prema zidu, gdje visi Tvoja slika:

Ti me gledaš bez riječi...

Pitaš me mnogo, a ja se tek usudim s drhtavim usnama šaputati:

Željan sam, majko, sreće na Tvome krilu. Htio bih otići iz ovih maglovitih krajeva, gdje mi ljudi paraju srce, gdje duša tako pati. Htio bih doći k Tebi, da Tvoje oči zasjaju u mojim mutnim zjenama. Zašto je, majko, kraj Tebe svaki dan život lijep kao svetkovina? Zašto je kraj Tebe bura života obasjana zlatninom sunca? Zašto je kraj Tebe i bol tako slatka, a svaki trn je kraj Tebe ruža...? Zašto kraj Tebe zaboravljam, da ima težine na stazi mog života, a oči mi uvijek sjaju?

O, kako bih opet bio sretan, da me Tvoja ruka miluje, da me Tvoje oči gledaju, a usnice šapću:

Dragi sinko, život je tako plemenit i lijep, samo ga shvatiti treba...

Znam, draga majko, da su Tvoje kose isprepletene znakom boli za svojim sinom. Njega to boli, jer najteža je ona bol, koju patimo zbog ljubljenog bića.

A kada dođe jesen, slomljen ću tražiti Tebe i doći u Tvoju blizinu, da mi duša zasja, a srce nađe smirenje, majko, na krilu Tvome...

MAGDA ŠKARIČIĆ :

MAGDALENA BEZ KRISTA

Crnom haljinom do poda
pokrila sam nagost najgrešnijeg
tijela.
Sve imam što treba:
i mekane duge kose
i najdubljeg kajanja suze
ali kome da operem noge?

DINKO ŠTAMBAK:

STUDENT IZ SANATORIJA VILLONU

— Hé! Dieu si j' eussc estudié. — Villon

— Da sam učio, imao bih čistu posteljinu, —
a evo, skitnice, ja sam u čistoj sobi,
i ova anđeoska bjelina uplašuje mene.
Da nisam učio, bio bih zdrav,
makar probisvijet.
Krao bih, radio na krovovima,
iščekivao bih brodove u lukama,
bio bih žicar i udarao debelu žicu.
Možda bih dopro do kelnera
i do obera! rumena i gojna.
Koliko puta sam buljio mrzovoljno u poslugu,
kako pošteno masti bradu,
a ja sam bez kave i večere
učio, pušio i kleo,
pio vodu ko zatrovan
i stare čikove nanovo ispijao.
Jutrom sam se gegao na Univerzu
i zaustavljao se kraj Univerzuma,
da udišem s druma
toplotu kave, čaja i ruma.
Udovoljena nosa slušao sam predavanja,
preko odmora drugovi su jeli,
a ja sam se verao uz kolege,
da isprosim u nekoga pol ibra.
I bio sam sretan, da ne možeš bolje,
bio sam sretan do Božje volje.

U podne ravno u »Hotel Propast«.
Pružim 3.50 din. Student, križar sa znakom,
pruži mi dukat i komadinu kruha.
Dođe red na me, da predam cedulju.
Časna sestra doda mi juhu i tanjur pasulja
i nagriženu kašiku od aluminija.
U dvorani ima kolportera, jedan sa gušom,
sok iz rane otirao je rukavom. Bijaše i dama,
studenata, fakina, a nad nama gladno truplo Krista
i zapovijed na zidu: »Jedi polako,
ne žderi,
pomoli se Bogu, napij se vode,
i prtljaj, mili rode!«
Da nisam učio, bio bih zdrav.
Šta? Već listopad u ulicama?
Studenti se vuku traljavo po fakultetima,
ko i ja nekoć pun žeđe da učim.
Onda me nešto počelo češkati po prsima.
Znao sam, da uzalud mozak i glavu mučim
i da oko upada lagano, dublje,
a nevidljivi je orač Glad orao duboke bore.

HODOČAŠĆE IZVAN SEBE

Svanljiva radost snova svježi lice
pričom o duši vjernoj vjetrokazu.
Ročište čulnog juga putokazu
šaplje: kaži mu put gdje plove ptice.
On nema snaga ni u sebi istom,
pjesnik je cesta što mrzi konake,
on voli vjetar, cigane sa kistom,
što čerge rišu mamurne konake.
On nujno živi u oku vjesnika
novih zemalja i vrućih obala,
njemu je tuga pluća pozobala,
tuga budala i umor pjesnika.
Najvoli tutanj dalekih gromova,
bezdom, pod krošnje skriva zlatnu glavu,
olovkom hvata obrise domova
kroz prisan san i kroz kišu plavu.
Kiše izgleda okom dalekozora,
niz mutne lokve oktobra memljiva,
dugu zazivlje na jutra dremljiva
pred jasne plohe opranih prozora.
Zaveden čudom skitačkih drumova
na svakoj lađi on je proklet Žid.
Vjetrokaz čuje s vrha svih humova.
Počesto puši uz Kitajski zid.

KRV

Tko omirisa krv, u jesenju dunju
vas se upi. Kapaju u nju
boje vina kroz zasanjane draži,
zakukaše jesenski pejsaži.
Kroz šutnju se mnogo klelo,
malo pjesme, a mnogo se htjelo,
kroz noćnu je psovku sjalo
nebo, što je u podrume palo.
Dunjo, juže rujna, ruji
krv, psovkom bruji naša pjesma
iz koje davno nestaše slavuji.

JUTARNJI SUTON NA MORU

O mol se mrtvo ubija kiša. Lampa nema,
jedna, dnu luke, otkri nature morte boema;
trpko je more ko psovka iz šupe, crnina bije
od utroba lađa. Kiša bezbojno lije.
Iz krčme smrad petroulja, zijevanje aa, oja,
noćobdija pjeva, zora puca, Mare moja.
Vrh se jarbola nad sivilom zašiljio,
ložač protegnu noge, krmeljivo je zaškiljio
na prvog prolaznika. Nosač, bagaža,
mrtva pročelja kuća, ljeto, plače plaža,
ugasle boje krovova ukleto mrtvilom biju,
tuga jutra rasplaka sanjara i aveniju.

PJESMA KRVI UVEČE

Ja bih naprijed makla niz muk ove noći,
dok ti jadno šetaš u versima ovim,
što ih nudim tebi u kratkoj jasnoći,
da gdjekada rečem: bar u rimi plovim.
Još vidio nisi ni rođeno selo,
eto, slave moje, ciganine vrući,
proljeće je sada, aševe veselo
odletješe jutros tvojoj rodnoj kući.
Ja te u mrak vodim melodijom gorkom,
poezija tvoja tek u mraku diše.
Kad si se rodio, prošla je povorkom
pjesma vagabunda u žaobi kiše.

MOREPLOVČEV OKVIR

Lice. Proklisli sprovod.
Šumi nabrekli vodovod.
Čemer. Jasike, dan
pozdravlja pred noć jablan.
Oči. Čame portreti
moreplovca u niskoj klijeti.

Demon. Južni pejsaži,
plače srce u duhanskoj draži.
Slutnje. Putnik na stazi,
zovu jasni arhipelazi.
Jesen. Poziv u dvored
kroz umrli drvored.

KUĆA U GRADNJI PRIČA BOSJAKU

Pred zemljanim vrčem crvenoga vina
moj gospodar snuje o toploti kuće,
o intimnom šaptu mrkog ruzmarina
kad urlikne bura na dimnjake vruće.
Kad najavi suton mračno uskrsnuće
kroz krvava srca usplamtjelih krina,
mome gazdi sreću vruć napitak guče
kroz magiju plavu trsovih dolina.
Već miluje glavu nerođenoj kćeri,
sim mu gladi ruke i kopka po bradi,
sebi veli: blažen tko se u večeri
kupa u rijeci poljubaca mladih.
— A ti, nujna ludo, redara potkupi,
malo se pokunji, pa hrči na klupi.

JEKA

Ja ću otići. More, more!
Nesretne noći. Zore, zore!
O, puti pjesnika. Avanture!
Mladosti moja. Ure, ure!
Novembar plače. Luzi, luzi!
Ostadoh samac. Druzi, druzi!

JOSIP TURSAN:

OČAJNIK

Za rosnom svježinom vrelina uzduha zove,
raspucana žeđa srca želi moleću kap.
Nad stabljikom suhom sklopljene ruke tkaju snove,
da sveta Dobrota spusti i jedan maleni slap.

Očaj je sledio žile, grijeh si začeo, znam
i patnja je svagdje, tugu ostavljaš za sobom.
Put se vječito podaje novom i novom toplinom,
vjeruj zemlji ona se vjenčala s tobom.

Plod sazrijeva što ga toliko želiš.
U šutnji je bila dobrota, zjena životom govori.
Uzvišen budi još jednom, jednom samo,
drag je časak života, kad sutonski plamen gori.

Za rosnom svježinom vrelina uzduha zove,
raspucana žeđa srca želi moleću kap.
Nad stabljikom suhom sklopljene ruke tkaju snove
da sveta Dobrota spusti i jedan maleni slap.

UVENUĆE

Sjeta u listu, razlivena rosa,
cvijet na okna zavjesu lijepi.
Noga je bijednika od rođenja bosa,
gonjena stopa izgubljeno strepi.

Uvele ruke zovu mladost,
sijeda kosa suzu izlijeva.
U brlogu kuka zabačena starost.
Samotnik pjesmu tugom zalijeva.

Odbačena ruža u prašini,
prolaznika dobrog čeka na cesti.
Iščekuju oči u tišini,
hoće li topli pogled sresti.

Iz mraka pjesma utopljeno zove.
Na zaspala vrata kucka zora.
Ljubavne noći predu snove,
u kojima lista utopija skora.

Buđenje novo u njedrima cvate.
Bogovi pružaju ruke s vrhunca.
Ostavi sve, da čekamo jutro,
jutro puno sunca.

SPOZNAJA

Ishlapile su plave mjesečeve vode,
sađeno u srcu ocvalo je cvijeće.
Umorne se misli raspinju pred burom,
prevareni traže put do bolje sreće.

Ko tuđa sjena život za nama se vuče,
slomile su varke našu krhku volju.
Plodovi će strunut s polomljenih grana.
Netko novi traži uspavanku bolju.

Gdje su dječji dani (uspomene ljupke)?
Krvava je ruka prekinula niti.
Umrla su carstva ispod lažnog neba.
Hoće li nam zemlja mati dalje biti?

Spustio se suton po ravnini mrtvoj.
Vjetrovi su oštri, nad planinom jezde.
Spaljeno je srce u nemoći pustoj.
Slagali su ljudi. Zaspale su zvijezde.

SUTON

Dan se ugasio raspet vrh bora,
tiha je tiša žuđena hora,
kašljuca vrijeme, list je žut.
Na prozoru kuca pokislo doba,
ne osjeća trava hladnoću groba,
svršava, svršava ples i put.

Pred kućom evo jesen ti liježe,
ne budi, dragi, zanesen sve teže.
Na vratima stoji suton siv.
Noćas sam sanjao o samrtnom grču,
bijeda i otrov u našem je vrču.
Hoće li popit ga ponosni div?

I stiže pospano suton hladan,
da smiri nekog što sustaje gladan.
On nosi želju uzavrele krvi
i zato ne volim da bude prvi.
Prastara zemlja u meni viče:
budi se, dolazi žuđeno biće!

ČEŽNJA PROLJEĆA

Proljeće, ja te uvijek tako volim
ko majku, brata ili dragu seku,
i tako toplo ti se molim:
ublaži našu podivljalu rijeku.

Tko će svezat razlivene duše,
tko će smirit plovidbu bez smjera?
Ima čežnja što nas peku gorko,
pitamo se: gdje je naša vjera?

Proljeće, ti ćeš tako neosjetno proći,
a želio bih neka odu noći.
Ima čežnja samo dok smo mladi,
zar će za nas ostat sve u nadi?

Proljeće, ja te uvijek tako želim,
ko rijetku slobodu Zemlje moje.
I tihu, toplu molitvu ti velim:
daj kaplju života, gdje bolesni dvoje!

GODINE

Raspukla sreća, cvijet je pao.
Tko ti je tužne godine dao?
Ne znaš je l' teško ili je pravo,
kad nemaš kome kazati: zdravo.

Polje zori, ljeta već nema.
Jesen je došla, daj ti ruku,
Sreća je varka, vjetar se sprema.
Raste gorčina u muku.

Ojađen jednom zvati ćeš mladost.
— Ti bi želio radost!

ČEKANJE

Već dugo želim drago, toplo srce,
da mi smiri oči pobjegle ravninom,
slatke riječi bez sakrivene žuči,
da se stiša rana, rana za daljinom.

Dođi bez povratka i namještenog smijeha,
iščekuje te pjesnik na cesti tvoga vijeka,
O suncu će ti pričat i o želji tihoj.
Rasanjena polja zvat će iz daleka.

Gledao bih oči je l' u njima radost ili suza
i primio samo ruku, da li žile dršću.
Ništa, ništa! I bez riječi prestat ćemo varkom,
kad dvije duše zanosom zadršću.

DALJINE

U lađama vjetra za glasom daljine
oblak je prošao (radosni let).
Suza je pala u žaru miline.
Visina čuva mir, tajan i svet.

Žudnje rastu nad raspetom zemljom.
Draga je plava rijeka daljine.
Mrtva su krila sjela nad gradom.
Mir što leži je pakao dubine.

Gasnuše svjetla u stvarnosti mraka
i ruža što je pod prozorom cvala,
jer je želja u djetinjstvu jednom
za daljinom uzdisaj dala.

Jesenji list i vjetrovi ludi
sjećanja nova pišu u dane.
Daljine, daljine, s vama dolaze
toplina Zemlje i radosti rane.

Daljine, daljine, vječite čežnje,
sva dragost života je samo u vama
i sve što skriva tajna i tama,
osjetit se može jedino s vama.

JESENSKA POPEVKA V TRSJU

Čez leto do Svetog Mihala
je kukček v trsju popeval,
s popevkom je zrenje pelal
za grojzje kaj Bogek ga ščuval.
Vse bol je z veseljem popeval,
kad bil je i dan več bel
vse bol se je trsek smejal
kaj grozdek bu dozrel.

Od Velike Meše ni godine bilo,
a trsek je rasel,
grozdek se smejal
kukček popeval
črn — — — — bel.
Ne boj se, bratec,
zemla bu dala,
vinček bu zrasel,
kukček popeva,
trsek bu zrel.
Od Velike Meše ni rosa opala.

Nebo je cvelo,
je srčace grelo
i jesen je išla š čudaj veselja.
Al žalost je došla
o Svetom Mihalu.
Po bregima lepim je vudrela tuča.

Je strgala trsje,
je scepala grojzje,
je zranila srca —
tak jako, gliboko.
Vmiral je kukček v stučenoj zemli
i tužno popeval
črn — — — — črn.
Plakal je bratec v trsjecu dragom
i teško zdihaval
bu leto kaj trn.

POZABLENI DNEVI

Kak plave dišuče vode
davnih je dneva nestalo
i vse kaj drago nam bilo
tak dalko je negdi ostalo.

Znad dobrog toploga doma
su staru strgali veju.
Pri zgašenom kominu mrtvem
tak jako rane pečeju.

Vse kaj naše je bilo
su zgazile nove leta
i lepa, poštena starina
baš nikomu ni več sveta.

Prestara popevka za tramom
s pozablenom tamburom spi
i prešli su dnevi davni
kak tihi proletni sni.

Tužno je staro selo v trnaci
kaj nigdo ga nema več rad.
Vse ga se srami, vse ga črti
i z veseljem bejži v daleki grad.

Vmrli su svetki i veseli godi,
a v njima i šege naše.
Kaj bolelo vas ne bu, ludi dragi,
kad vse bu nestalo vaše?

STANKO VITKOVIĆ:

JORGOVANI

Ovi jorgovani —
to su vedri dani
Tvoje mladosti.
Puni su opojnog vonja,
mekanih bojâ
i neke tihe, tihe,
cvjetne radosti.

Ja Ti ih dajem,
jer si još mlada
kô ovo cvijeće,
i u Tebe ima još toliko nada
i bezbrojnih želja, i sreće.

Primi ih! Drhtave moje su ruke:
u njima čežnja za Tobom dršće.
Blistave moje su oči:
u njima spava
molitva plava
za Tvoje dane,
za jorgovane...

KADA TEBE SRETNEM...

Kada Tebe sretnem — to je kao priča,
koju čovjek mnogo i zanosno voli,
što mu plave sne u fantaziji riše;
a prođe bez glasa — i nema je više,
tek u srcu nešto kida, steže, boli...

Tako i Ti: prođeš tiha kao sućut
i nijema kô Usud. (Oči su Ti sjetne,
valjda bi mi nešto bolno reći htjela...)
U meni se budi slutnja nevesela,
duga kao sjene predvečeri ljetne:

ti susreti s Tobom, to je kao priča;
ja znam, da je laž sve, što se onda nadam,
i za onu dragu, iluzornu sreću,
umatam se u bol sve crnju i veću
i u tešku, tešku nostalgiju padam...

O, I JA BIH RADO...

Kada Tebe gledam, gdje klečiš i moliš,
o, i ja bih rado na koljena pao,
kô Ti — žarko, sveto, moliti bih stao
i volio Boga kô Ti što Ga voliš.

Al ja dobro znadem, da molitve moje
nijesu tako čiste i prepune žara
i bijele kô platno tamo sa oltara,
nijesu djevičanske — jer nijesu kô Tvoje...

DA CAPO AL FINE

Slutnja o sreći je prolazna bila
i meka kô lahor, što prvih jasminâ
cjelove nosi, tople i nježne
kô plašljivi zvuci sa violinâ.

Lahor je stao i miris je prošô.
Oči Ti otmjeno sjaju kô svila
i bešćutno kažu, kako sva moja
slutnja o sreći je prolazna bila...

DANAS

Danas više nijesmo što smo negda bili:
bezazlena djeca iz predvorja hrama.
Ti si sada mala, elegantna dama,
u modrom šeširu i mekanoj svili.

Ja sam kroz to vrijeme prošô mnogo krizâ —
bit će, da sam i ja mijenjao se mnogo,
kad Te više nijesam prepoznati mogô,
premda si mi jednom bila tako bliza.

Pa ipak sam često dolazio, da Te
čekam, kao nekad, u svojemu kutu,
al sam imô dušu razboljenu, žutu,
i srce, u kojem zle se misli jate.

Ta nije ni čudo: nijesi više došla,
pustila si, da me patnja tuzi proda.
A ja, kad to vidim, nešto slutim kô da
u čekanju onom sva mi mladost prošla . . .

PJESMA BEZ NASLOVA

Kada će nam reći, da je dosta patnjâ
i lutanjâ vječnih bespućem života?
Kada će već jednom sebičnost i zlobu
zamijeniti srce, osjećaj, dobrota?

Ili zar smo zbilja prevareni teško
svi mi, što bi htjeli, da se pravda vrati,
pa da sudi svima i, bez oproštenja,
da svakome vjerno po djelima plati?

Da otare suze s očiju sirotâ,
da posuši mrlje ljudske krvi svježe
i otupi britkost tiranskoga mača,
što ponosne glave slobodnjakâ reže?

Tko bi znao tu da utjehu nam pruži
u lutanju vječnom bespućem života?
O, hoće li ikad sebičnost i zlobu
zamijeniti srce, osjećaj, dobrota? . . .

PJESMA SANJARÂ

Pustite nas nekoliko pukih sanjarâ,
(jer takvih ljudi zbilja mnogo nema):
mi smo odabrali, tako, par žalosnih tema,
da nad njima plačemo.
Mi smo kucali (ali nam nijesu otvorili)
i tražili (a nijesmo našli);
nas su potvorili,
da smo predaleko zašli,
što smo kucali na srca
i tražili duše.
Ljudi se tome smiju i čude.
Oni nam nude
par savjeta dobrih:
da se prođemo zvijezdâ i snova.
Oni ne znaju, da mi od toga živimo,
mi, koji malo kome što skrivimo,
osim sâmima sebi...
Pa ipak: nitko nas ne voli.
Sa svoga gone nas praga,
kô da smo prosjaci kakvi.
A nas to zaboli:
— Zašto ste, ljudi, takvi?
Pustite nas nekoliko pukih sanjarâ,
(jer nama sličnih zbilja mnogo nema):
mi smo u svijetu naučili par žalosnih tema
i sada nad njima plačemo...

PITANJA

Zašto je danas u zraku toliko pitanjâ mnogo?
Svuda, na svakome mjestu i u svakoj minuti
ona nas guše i sjedaju, teška kô mora,
na slomljene prsi... A svemir o njima šuti

i sva su zanijemila usta. Tek oči krvavo gore,
duše se kidaju bolne, svaka na svojemu križu,
umorne poniru glave. O da, ta pitanja muče
i peku kô vatre, što živa tjelesa na lomači ližu!

Tražeći odgovor kakav, mi smo, prepuni nadâ,
spremni na Golgotu pošli. Nijesu nas bregovi smeli,
ni kamenje oštro, ni trnje. Stigli smo sve do vrhunca
a pustoš nađosmo tamo, gdje istinu naći smo htjeli...

Sada smo klonuli sasvim. Nade su (varavi snovi!)
iščezle, jedna po jedna, potiho, neznano kuda —
i mi smo ostali sâmi, u tmuši pitanja mračnih,
što nas, kô Kaina Gospod, vječito progone svuda...

JA

O, ja mnogoput ćutim,
da bih nešto htio,
da bih rado nešto drugo bio
nego jesam.
A tko sam, uopće, ja?

Možda zamrli miris bijelih manjolija,
sjena šumâ u podne,
pjesma sa poljane rodne,
odsjev nedužnog oka,
mladićeva melankolija?
Možda sam molitva sveca,
kajanje, suza i bol,
razbludnost, grijeh, idol?

Ne, sve to ja nijesam!
Ja samo vječito tražim,
ima li Biće, što zna:
tko sam, uopće, ja?...

NJIMA

Oni su naši:
krv naše krvi,
među nama prvi,
naše zemlje gruda.
Leševi trunu njihovi svuda,
i tu i tamo prijeko,
daleko...

Ovdje ih naše molitve prate,
ovdje ih progoni mržnja i vika
gavranâ, što se nad strvinom jate,
gmazova, što su za par srebrnika
izdali zemlju...
S njima nas isti ciljevi vežu
— kô što smo jedne kolijevke čedo,
kô što nas iste verige stežu —,
s njima jedan šapćemo Credo:

»Sve će to proći:
oni su naši —
oni će doći!«...

MIRA VRKLJAN:

OSJEĆAŠ LI...

U bezbrižnim, suncem obasjanim danima sjekli su nam se putovi.

Neko vrijeme — kratko — a možda i dulje vremena teći će usporedo. A onda...

Novi će putovi sjeći naše, novi ljudi ući u naš život. Ostat će samo uspomena na nekoliko lijepih dana.

Polagano izblijedit će i ona.

A osjećaš li, kako duboko u nama tinja želja, da ipak ne bude tako!

O, kako to, napisano, jednostavno izgleda!

A ipak svaki taj događaj odnosi sa sobom dijelove našeg života. Odnosi nešto lijepo i veliko što se nikad više ne može da vrati.

I gomilaju se uspomene. One zacrtavaju ožiljke u duši, koji trajno ostaju. Konačno, postajemo zbirka uspomena, kojima dosađujemo sebi i drugima.

... osjećaš li, da duboko u nama tinja želja, da ipak ne bude tako...

SMIJEH KROZ SUZDRŽANE SUZE

Nikad do danas nisam znala, kako je neizmjerno teško smijati se dok u kutovima naših očiju blistaju suzdržane suze.

Nikad do danas nisam znala, kako je teško voditi nevažne razgovore u obliku ljubaznih riječi, dok se duša kida i lomi pod težinom pitanja na koja ne nalazim odgovora.

Dosada u mojim je očima blistalo sunce obavijeno laganim, prozirnim maglicama sanja, a u duši nosila sam sve bogatstvo osjećaja i mladenačke obijesti i radosti.

Vjerovala sam u život, vjerovala sam u ljude. Mislila sam, da je sve onako kako sam zamišljala na osnovu pričanja i priča iz rane mladosti.

A sada je sve obratno.

Kome da se tužim na kukavnost ljudi u borbi za svoje ideale i svetinje?

Kome da pričam o zlobi, lakomosti i egoizmu onih, koji su jezikom tako pošteni?

I zato moram da se smijem, dok u kutovima mojih očiju blistaju suzdržane suze.

MIRKO VUTUC:

ČEKAŠ LI ME NANO?

Čekaš li me jošte,
moja draga Nano?

Vraćam Ti se.
Opet sam slab
kao nekad, kao malo dijete,
kad sam lovio leptire
i držeći se Tvoga skuta,
molio se Bogu.

Vraćam Ti se.
Dobar, tih
i nježan,
kao golubinji dah.
Pričat ću Ti priču
o ružnom snu,
što su ljudi nazvali
životom . . .

Pričat ću Ti,
kako sam i zao bio
i htio bježat daleko,
daleko
gdje lopoči cvatu
i zrak vonja svježinom,
tek mjesečevim trakom
dodirnutih voda.

Bježati sam htio
među ljude,
što su uvijek nagi
i uvijek im vidiš
na oporom licu,
vole li te
ili mrze.

Pričat ću Ti,
a Ti ćeš gladit moju kosu
i oboje slušat ćemo rosu,
kako tiho,
tiho,
sve to tiše
tiše
tiše,
lijepi mrak
uz naše malo selo.

Možda ću i sretan postat?!

I bit ću.
Tek nad mojom glavom
kesiti će zube
jedan tmuran oblak,
jedan ružan, bolan,
nemiran i sladak
san.

I pričat ću Ti,
da me nešto boli,
a Ti ćeš kao svaka žena,
a kao majka napose u brizi,
pogladit mi i opet kosu
i s tužnim odsjevom u oku
reći tiho:
proći će Te, sine.

A ja ću se tiho
nasmješiti čudno . . .

Smijat ću se nestašno,
jer sam opet dijete.
Smijat ću se ludom trubaduru
što mjesecom ga zovu.

O, smijat ću se djetinji
i slatko,
kako
naivčina mjesec
neumorno plete vijenac
oko nemoralne zemlje
i vječno se nečem nada.

Sretni ćemo možda biti, Nano!

Reći ću Ti želju,
da budem samo Tvoj
i kako bi htio,
da u Tvome krilu
samo pjesme pišem.

(Te pjesme znali bi oboje
i prije,
nego bi ih prenio na papir).

Kao Bog ću praštat
i nikad više nikom ne ću,
radi sebe,
biti zao.

Čekaš li me jošte,
moja sijeda, sjetna, stara Majko?!

TOGA

O, dragi moj dom
i dragi grad,
tak mi je lepo vu tebi,
tak jako, jako imam te rad.

Vu tebi sem se rodil
i moja mati tu živi,
A moj jotec?
On dogo, dogo,
tam na tvojem grobju
tiho spi, tiho spi.

O, dragi moj grad
vu tebi sem rasel,
vu tebi kravice pasel,
ali zdavnja več.

Zdavnja je to bilo,
dok bil sem još jako mali,
dok bil sem još jako mlad.

Denes ja drugač govorim,
nego vi i Ti,
draga moja, seda mati.

I malo još, malo još,
ja nebom više tu domači.

Si bote zabili za me!

Moje trodne noge,
moje tožne joči,
tam vu strani noči
bodo pune sozi
i tak jako same, same.

A tak sem puno vu tebi ostavil,
kaj mi nebo više nigdar niščе dal,
i zato mi je ve,
tak tožno se, tožno se . . .

PJESMA MOJE GENERACIJE

Kao bogovi mladi
sustali smo u hodu
i naš je govor
prelita gorčina.

Misli sakate blude.

Žuč je,
prelita bolom otajnih snova,
postala slast.

O, kako je teško
lutati bolesnog mozga
i biti svijestan
svega,
svega što nas dodiruje,
svega što je unutar
i izvan nas.

Skinimo oblak presahnuo,
skinimo zvijezdu potamnjelu.

— — — — — — — — —

Naša je mladost umukla riječ
Naša je mladost,
ah, ne ću Vam reć.

BOŽE, LJUDI SU ZLI!

Bože, ljudi su zli
i molim Te,
reci mi,
iskreno,
iskreno reci mi Ti,
da li je vrijedno živjeti!?
Mi se znamo
(znamo se iz olujnih noći,

kada si znao kraj mene proći),
i Ti znaš,
da moje pitanje nije znak lutanja,
nego bol i umor
naše osamljene mladosti.

Ti znaš,
da se mojim koracima
priljubila sjeta
i da vječno patim,
jer srce mi je toplo,
bolno, samo . . .

I ja, Bože, znam
(o, dobro znam),
da grijeh je velik
lišit se života,
ali, Bože,
Ti sve znaš . . .
Ja to ne bi htio.
Ja volim svijet i ljude,

samo sebe ne.
Bože! Ljudi su zli,
pa molim Te,
reci mi,
iskreno i toplo,
božanski vjerno reci mi, Ti,
da li je vrijedno živjeti!?

NOĆAS SAM DUGO PLAKAO

Noćas sam kao malo,
malo dijete plakao.
Već je dugo daleko
i njezin me nestašan pogled
odavno nije takao.

Sam sam.

Pognute glave,
kroz večeri plave,
lutam,
i kad se sjene umire
i ljudi sklope oči,
ja znam,
da u moju malu sobicu
san ne će doći.

U noć sam ovu
gorko plakao . . .

NOĆNI SATOVI

Padaju noćni satovi
kao teški i tupi
podnevni kovački batovi.

Gdje si Ti?!

Sve je prolazno,
svemu će biti kraj,
tek lijepo je vječno,
tek draga je slast.
Krvava čast.

Sumorne noći,
uvele oči,
hoćeš li doći Ti?!

Padaju ponoćni satovi
kao teški i tupi
podnevni kovački batovi.

GODINA I MI

Jesen

Jesen je došla sa suzom u oku
i sahranjenom slikom mjeseca
u potoku.

Nismo li htjeli još nešto reći?!

Nismo li htjeli u žaru podnevnih sunaca
jadan život preteći
i popeti se s krikom oroza
na vrh vrhova nebeskih vrhunaca?

Ali? . . .

List je pao sa grane
kao tuga nostalgije rane.

Tko nam to rastuži pogled djetinjeg oka?

Jesen — suza u dubini oka,
zamućena voda gorskog potoka.

Zima

Kraj peći uvučeni u se
(za rudom premoreno kljuse)
čekamo sudbinu.

Sva radost i sreća
odrazi se kadkad
u pjesmi i vinu.
Pitamo se često,
a gdje nam je mjesto?!

Nismo li, možda, pomutnjom rođenja
banuli ovamo,
a sad tek vidimo i znamo,
da ovaj svijet ne voli
u očima sjetu.

I kleli bi,
al zbog Uskrsnuća
čekamo sudbinu i naša svanuća.

Proljeće

Proljeće, râna, rascvjetana grana
tek kao dodir ruke vrh čela
u osvitu nas takne.
Još sneni i pjani od drijema
kročimo polako,
da kao vihor ponad streha,
upaljeni suncem osjetimo mladost.

Gradimo snove od kristalna stakla.
Otkrivene duše
bez sumnje i straha.
Vjerujemo radeći bez daha,
da nas nitko ometati ne će.

Ali?!...

Proljeće je pritajena rana,
satkana od procvalih grana.

Ljeto

Nataknut grumen zlata
na vrh zvonika sja.

Nešto strepnjom u nama gori.
Zar se plašimo žuđenih požara u zori?

Na prašnoj cesti
u strašna podneva
ne ćeš,
ne,
baš nikog sresti.
Poljem žuljevima rode pesti.

Sunce gori
i pod njim žito zri,
a mi
za vješala još nismo sazreli.

ZAŠTO?

Zašto si povukla ruku,
zar Te dodir plaši?

Ja ne volim riječi, otrcane fraze.
Koliko Te volim
glasom ja Ti ne ću reći.
Sve što zjene kriju
i što lijepo znači,
to tek moja ruka Tvojoj ruci
u dodiru kaže.

Ne boj se! Plave oči
više nikada pogledao ne bi:
Zato čekam,
i pričam Ti, pričam
— u sebi . . .

INTIMA

Veče tiho, sjenâ teški muk,
u sobi sam.
Dušu peče —
— hrvatske bijede sram.

U ruci knjiga,
u zraku ure tik-tak-tik
i vremena se čuje tok.
Bježi sve,
tek ostaje —
— u srcu dragi lik.

Zašto uvijek biti rob,
kad mozak muči htijenje
i dokle će Hrvati
sami sebi —
— kopat grob?! . . .

Veče tiho, sjenâ teški muk.
U misli s dragim likom sam,
ali dušu ipak peče —
— hrvatske bijede sram.

ISMET ŽUNIĆ:

OTAC MI PIŠE...

Otac mi piše, da je morao zatvoriti dućan,
i ništa sada ne radi;
(uz Ramazan se to desilo, imat će kad Bogu se moliti).
Maćeha se pomaterinila, pa mi piše
turskim slovima, zamršenim od klinova pisma više:
— Ismete, sine nerođeni kano i rođeni ... —

Jablan se nad munarom kao đerđef njiše,
a u meni uspomena kao u ženi dijete diše:
očeva kuća pred iftar:
sofra čeka, još šezdeset kuckucaja i top će puknuti.
Otac razlama tanku prohu, istom s vatre čorba se puši;
kotac zamro, ubila ga glad.
Pomaterinjena maćeha pali lampu. Očev se kaput suši.
Cocan prede, al ne veselo ko kad bijaše mlad.
Vonj oskudnih jestiva podsjeća na vareno zelje.
Maćeha me se sjeća:
— Đe li je Ismet, da kahvu melje? —

JA NE ZNAM

Ja ne znam zašto zimsko sunce u oblacima spava
daleko od zvijezda kao pravda od života.
Ja ne znam zašto bosanske junce samo privlači trava,
kao mušice plamičak svijeće u fukarskoj sobi.
Ja ne znam zašto se starica Kugla pljačka i robi.
Ja ne znam zašto Allah i stvori život koji uvijek smrću prijeti
i zašto se rodismo, kad moramo mrijeti??

Kao zrak il eter Allah je svuda,
On i mjesta nema kao ni mrak bijeli;
Nebo je Gospodova rodna gruda
govori dvotrokutna zvijezda i krst cijeli.
Allahu dragi, ja ne znam zašto Tvoja moć
jedamput makar kao dan ne sine
i popije noć
koja biće Tvoje ljubomorno krije?
Zašto da zbog Tebe mržnja kao krtica među nama rije,
a Ti si tako dobar, da Ti nitko, nitko ravan nije?

Ja ne znam zašto je i stvoren život, koji smrću prijeti
i zašto se rodismo, kad moramo mrijeti?!

PJESMA O JEDNOM PISMENOM BEGU

Moju plavu košulju i kravatu sad nosi
beg kojem je nekad Ćazim pokajničku pjesmu
posvećivao. Ko svijeće s čiraka pali su ponosi
il ko teške brige po raskidanom moždanom povjesmu.

Rakija se crveni iz njegovih obraza, kao na glavi
fes mu lojavi. U hlačama, kakvih nosio nije
ni Ćazim, drhte mu bedra ko lahor kad mekoj travi,
za jutra vedra, poljupce dijeli, ili kada snije

djevojka čedna, da je miluje draganova ruka.
— Ismet efendija, rekao je bijedni beg tada,
dok je u maštrafi ginuo miris karanfilova struka
— gladan sam, bez konaka, košulja mi se raspada

od gamadi i plijesni. — O, ja rad begovstva ne žalim bega,
već kao čovjeka, što ko karanfilov miris gine
na očigled neljudi, koji ga rabe i sišu svega:
uživaju znoj mozga i ruku njegovih i s visine

zbore: pijanac, protuha — — Beže, Bog je još ostao;
i ako smo zarasli u grijehe, ko kukurijek u grmlju i trnju,
ipak golem je Rahmet Njegov. Nikad nam nije nedostao
osjećaj za Njeg! U moru kukolja, i ako rijetkom zrnju

pažnja se svraća. Ljudi, muslimi, jesmo li braća!?
Moju plavu košulju i mašnu sad nosi
beg, kojem je Ćazim pjevao, da se Bogu vraća
i u kojeg brige brazdaju čelo i rano srebro sipaju po kosi.

O, Bog je s nama mučenici gladni, mučenici bosi!

JEDAN MI AHBAB DOLAZI U RAZRED

Kadifene usne sumraka ljube mi oči
i vidim kako pramaljeće noći
u koštac se hvata sa jeseni dana.
Vaj, srce mi peče bezbroj ljutih rana.

Za grlicom što hrli u uzdušne šire
duša mi čezne: — Bešire, Bešire! —
Ah, ahbabu, ti si, merhaba! Kako si? Sjedi!
»Cipra cimp« čuje se svirka mjedi
kavanske kapele.

— Lipe se u zagrljaj splele,
znaš one pod kojim su vile
pletenice plele
djedovu vrancu.

A tamo po stranama i klancu
jagorčina se žuti.
Psi zavijaju ko da su na lancu —
I ovdje, ahbabu, ima jagorčine,
ali i gorčine.

Nešto mi dušu kljuje kao koru žuna.
Svijet je zloban:
stariji traži da mu pete ližeš;
dan ti je koban,
ako mu slavopojke ne nižeš;

on ne smije biti glup,
samo mudrost iz njeg sija.

Moraš se pričinjati tup, tup...
il lukav ko lija,
da te taština njegova prijateljem smatra.

Život je pun boli,
grozna baština naša, moj ahbabu!

Vaj, srce me boli...
Višeput u gudalskom stavu
presjedim u klupi noć
i kad grimizne usne zore

sliju se s mojim
u poljubac dug,
kad dune jug
i kucne na prozore
pramaljeće dana,
hrvući se s jeseni noći,

odlane mi rana.
Zalud!
Znam, bol će opet doći!

STUDENT UČI...

Ko lutka od voska
žut i nepomičan
sjedi u memljivoj sobi
i zuri u knjigu.
Oblaci srebrni i blijedi
sipaju snijeg i brigu
na bijedne dvonošce
što se besposleni pločnikom
vrzu, mutljaju, žure...

U izbi s njim druguje:
jezivi mir, glad i kruta studen,
dok tajanstveni tika-tak nevidljive ure
u zidu tuguje...
On zguren, nadkučen nad knjigom
uči i s bijedom druguje,
a umišljeni sat: tuguje, tuguje...

BILJEŠKE O PJESNICIMA:

MILJENKO ANDRIJAŠEVIĆ rođen je 13. II. 1915. u Ivanić-Gradu. Odrastao je u slavonskom selu Maloj (kraj Nove Gradiške). Maturirao je u Novoj Gradiški 1934. godine. Studira pravo na Hrvatskom sveučilištu u Zagrebu. Surađivao je u »Nedjelji«, »Križarskoj Straži«, »3. frontu« i u »Hrvatskoj Smotri«.

JORJO CERINIĆ rođen je 29. VIII. 1914. u Bobovišću na otoku Braču. Maturirao je na realnoj gimnaziji u Splitu 1933. Upisao je pravo na Hrvatskom sveučilištu u Zagrebu, ali je poslije odsluženja vojnog roka prešao na filozofski fakultet (slavistika). Surađivao je u »3. frontu« i »Omladini«.

ZVONIMIR CRNKOVIĆ rođen je 5. III. 1918. u Svetom Križu Začretje. Maturirao je u Bihaću 1938., a upisao je pravni fakultet na Hrvatskom sveučilištu u Zagrebu. Surađivao je u »Ličkom kalendaru«, »Hrvatskoj Straži«, »Nedjelji«, u tjedniku »Svijet 7 dana«, »Luči« i »Obitelji«.

BRANKO FUČIĆ rođen je 8. IX. 1920. u Dubašnici-Malinski na otoku Krku. Maturirao je na IV. realnoj gimnaziji u Zagrebu 1938. Studira slikarstvo na zagrebačkoj Umjetničkoj akademiji. Surađivao je u »Hrvatskoj Prosvjeti«, »Hrvatskoj Smotri«, sarajevskom »Glasniku sv. Ante«, »Hrvatskoj Straži« i u »Novom ženskom listu« Side Košutić. Pisao je pod pseudonimom Toni Tinov.

STJEPAN JAKŠEVAC rođen je 16. VII. 1916. u Brdovečkom Svetom Križu (kraj Zagreba). Maturirao je na Trgovačkoj školi u Zagrebu 1936. Upisao se kao vanredni slušač filozofskog fakulteta na Hrvatskom sveučilištu u Zagrebu. Surađivao je u sarajevskoj »Svijesti«, »Omladini«, »Hrvatskoj Smotri«, »Hrvatskoj Reviji« i »Hrvatskom Kolu«.

NADA KESTERČANEK rođena je 29. III. 1917. u Sarajevu. Maturirala je na II. ženskoj realnoj gimnaziji u Zagrebu 1935. Upisala je filozofski fakultet (slavistika i romanistika) na Hrvatskom sveučilištu u Zagrebu. Surađivala je u sarajevskoj »Svijesti« i »Omladini«.

IVO KLJAJO je rođen 5. IV. 1915. u selu Cimu (kod Mostara). Maturirao je na Srednjoj tehničkoj školi u Sarajevu 1935. Upisan je na agronomskom fakultetu u Pragu. Surađivao je u sarajevskoj »Svijesti«, »Omladini«, »Luči« i »Hrvatskoj Smotri«.

VJERA KORSKY rođena je 18. I. 1919. u Osijeku gdje je i maturirala 1936. Upisana je na filozofskom fakultetu (germanistika i romanistika) Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu. Surađivala je u »Omladini« i »Hrvatskom akademičaru«.

VINKO KOS rođen je 10. VII. 1914. u međimurskom Svetom Jurju na brijegu u selu Vučetincu. Maturirao je u Varaždinu 1936. Upisan je na filozofskom fakultetu Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu kao vanredan slušač. Surađivao je u »Obitelji«, »Hrvatskoj Smotri«, »Luči«, »Omladini«, »Hrvatskoj Prosvjeti«, »Hrvatskoj Reviji« i »Hrvatskom Jedinstvu«. Prevodio je na hrvatski Rilkea, Tagorea i Verlainea.

DRAGUTIN MALČIĆ rođen je 15. IX. 1916. u Zagrebu, gdje je i maturirao 1935. na III. realnoj gimnaziji. Upisan je na pravnom fakultetu Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu. Surađivao je u »Omladini«.

IVICA MEŽNARIĆ rođen je 21. V. 1917. u Brdovečkom Svetom Križu (kraj Zagreba). Maturirao je na III. realnoj gimnaziji u Zagrebu 1936. Upisan je na pravnom fakultetu Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu. Surađivao je u »Omladini«, sarajevskoj »Svijesti«, »Savremeniku«, »Hrvatskoj Reviji« i u »Hrvatskom Kolu«.

KAMILO MIŠKARAC rođen je 23. IX. 1915. u Bihaću. Maturirao je 1934. u Osijeku. Upisan je na tehničkom fakultetu Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu. Kamilo Miškarac je pseudonim.

FELIX NIEDZIELSKI je rođen 25. II. 1912. u Banjoj Luci, gdje je i maturirao 1932. Upisan je na pravnom fakultetu Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu.

FRANJO RUBINA rođen je 13. V. 1917. u Varaždinu, gdje je i maturirao 1936. Upisan je na filozofskom fakultetu (matematika i fizika) Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu. Surađivao je u »Obitelji«, »Luči« »Omladini«, varaždinskom »Hrvatskom jedinstvu« i »Hrvatskoj Prosvjeti«.

ANTE ROCCO rođen je 31. X. 1918. u Splitu. Maturirao je na klasičnoj gimnaziji u Splitu 1936. Upisan je na filozofskom fakultetu (klasična filologija) Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu. Surađivao je u »Omladini« i »3. frontu«.

IVO SOKAČ je rođen 16. IV. 1911. u međimurskom Draškovcu. Maturirao je u Varaždinu 1932. Upisan je na muzičkoj akademiji u Zagrebu. Surađivao je u varaždinskom »Hrvatskom jedinstvu« i »Luči«.

MAGDA ŠKARIČIĆ je rođena 25. X. 1917. u Solinu. Maturirala je na ženskoj realnoj gimnaziji u Splitu 1935. Upisana je na filozofskom fakultetu (klasična filologija) Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu.

DINKO ŠTAMBAK rođen je 21. VII. 1912. na Mosoru. Maturirao je u Sinju 1933. Počeo je studirati bogosloviju, ali je prešao na filozofski fakultet Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu. Surađivao je u »Hrvatskoj Reviji« i »Hrvatskom Kolu«. Njegova najdraža poznanstva su Tin Ujević i pokojni dr. Ante Trumbić.

JOSIP TURSAN rođen je 2. VI. 1915. u Brdovečkom Svetom Križu (kraj Zagreba). Maturirao je na srednjoj tehničkoj školi u Zagrebu 1936. Upisan je kao vanredni slušač filozofskog fakulteta Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu. Surađivao je u »Omladini«, »Hrvatskoj Reviji« i »Hrvatskom Kolu«.

STANKO VITKOVIĆ rođen je 13. XI. 1913. u Vinkovcima. Maturirao je na I. realnoj gimnaziji u Zagrebu 1932. Studira filozofiju na Hrvatskom sveučilištu u Zagrebu. Surađivao je u sarajevskoj »Svijesti«, »Omladini« i »Hrvatskom akademičaru«.

MIRA VRKLJAN rođena je 2. IV. 1918. u Kutini (Moslavina). Maturirala je 1936. na gimnaziji ss. milosrdnica u Zagrebu. Surađivala je u »Omladini«.

MIRKO VUTUC rođen je 29. X. 1913. u Koprivnici. Maturirao je 1934. u Koprivnici. Upisan je na pravnom fakultetu Hrvatskog sveučilišta u Zagrebu. Surađivao je u »Omladini« i »Hrvatskoj Reviji«.

ISMET ŽUNIĆ rođen je u Gornjoj Tuzli 27. XII. 1914. Maturirao je na Gazi Husrevbegovoj medresi u Sarajevu 1937. Slušač je Više islamske šeriatske teološke škole u Sarajevu. Surađivao je u sarajevskim listovima »Novi Behar«, »Muslimanska svijest«, »Svijest«, »El-Hidaja«, te u zagrebačkom tjedniku »Svijet«. Prevodi arapsku predislamsku liriku. Pisao je pod pseudonimom Bešir Babić.

RJEČNIK

Ahbab — prijatelj, drug
Barba — stric
Berekinati — vragoljati
Beštijica — životinjica
Bokun — komadić, malo
Bonzajer — Buenos Aires
Borka — barka
Briškula — kartaška igra
Cocan — ime mačka
Čez, črez — kroz
Čkomiti — šutjeti
Čirak — svijećnjak
Črtiti — mrziti
Čudaj — mnogo
Dož — dažd
Đerđef — drvena naprava na kojoj se veze
Efendija — gospodin
Fibra — groznica
Fukarski — sirotinjski
Gda — kada
Grates — stanoviti kvantum gorivih drva, koji dobivaju bivši krajišnici
Greb — grob
Herbija — miraz
Iftar — prvo večernje jelo nakon ramazanskog posta
Jamerika — Amerika
Jematva — berba
Kampanel — zvonik
Komin — peć
Kotac — svinjac, svinja
Kus — komad
Lozje — vinograd
Maškin — budak
Maštrafa — čaša
Merhaba — zdravo
Mijare — hiljadu, veliki broj
Nigdo — nitko
Nišče — nitko
Nor — lud
Partiti — otputovati
Pasati — proći
Pašaj — putnica
Pensati — misliti
Pisan — šaren
Ponistra — prozor
Po'ća — otići
Pozablen — zaboravljen
Prbreknuti — brecati
Pritka — tanka motka po kojoj se penje grah
Proha — kukuruzni kruh
Prošćenje — proštenje
Puntati — probadati
Rahmet — milost
Skončati — završiti
Smok — debela svinja koja se kolje zimi
Sofra — stolić za jelo
Stibra — porez
Svelac, svelca — svetac
Šega — običaj
Šekati — dosađivati, smetati
Šekutor — egzekutor
Šforcati — siliti
Škarabež — škrabanje
Škrapa — stijena
Škužati — oprostiti
Šototajer — ronilac
Tenja — sjena
Toga — tuga
Tomašni — čudni
Tram — greda
Trnac — voćnjak
Trsek — loza
Trsje — vinograd
Ugotica — magarica
Vajo — treba
Vengo — nego
Zdavnja — odavno
Žurnota — dnevnica, nadnica

SADRŽAJ

---

* U zagradi je naznačeno gdje su i kada su objavljene pojedine pjesme još prije štampanja u ovoj zbirci.

Strana

Strana

2) [illegible]
3) [illegible]

[illegible]

[illegible]